

Рӯнома аз соли 1924 чоп мешавад

Номиҳои пешини рӯнома: «Овози тоҷик» (солҳои 1924-1931), «Ҷаҳоннамои Тоҷикистон» (солҳои 1931-1940), «Овози тоҷик» (солҳои 1940-1991), «Ҷаҳоннамои Тоҷикистон» (солҳои 1991-1994), «Тоҷикистон» (солҳои 1994-1996), «Ҷаҳоннамои Тоҷикистон» (солҳои 1996-1997).

Ба ғани одам аъзои яқдигаранда!

Овози Тоҷик

3
июни
соли 2020.
Чоршанбе
№ 35 (14634)

сайт <http://ovozitoj.uz/>,
e-mail: ovozitoj@umail.uz,
ovozitoj@list.ru

ПРЕЗИДЕНТИ ЁЗБЕКИСТОН БО ПРЕЗИДЕНТИ ҚИРГИЗИСТОН МУЛОҚОТИ ТЕЛЕФОНӢ АНЧОМ ДОД

Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон Шавкат Мирзиёев 1 июн бо Президенти Ҷумҳурии Қирғизистон Сооронбай Жээнбеков гуфтугӯи телефонӣ анҷом дод.

Сарони ду давлат масъалаҳои вобаста ба ҳодисаҳо, ки як рӯз пеш дар қисмати наздисарҳади «Чашма-руҳ» дода буд, баррасӣ намуданд ва муҳимияти андешидани чораҳои мушаххасро ба мақсади пешгирии тақрори ҷунун вазъият таъкид карданд. Натиҷаҳои пурса-мари гуфтушундиҳои ҳайати ҳукумати бо қаноатмандӣ қайд карда шуданд.

Оид ба ҷоннок гардондани саъю кӯшишҳо, ки ба танзими масъалаҳои мавҷудани муносибатҳои дӯчониба ва муайян намудани нуқтаҳои нави рушди ҳамкориро амалӣ, пеш аз ҳама дар соҳаҳои тиҷоративу иқтисодӣ, сармоягузорӣ ва нақлиётву коммуникатсионӣ нигаронда шудаанд, ба мувофиқа расиданд.

Ба ин муносибат пешниҳод оиди баргузори намуна-дани ҷамъомадонӣ наветбани Комиссияи муштаракӣ байниҳукумати ва Шӯрои роҳбарони маъмуриятҳои вилоятҳои наздисарҳади Ёзбекистон ва Қирғизистон дастгир карда шуд.

Зимини суҳбат зарурати идора додани ҷамоҳангсозии зич ва муқобилаи байниидораи оид ба муқаррари ба оқибатҳои пахшавии пандемияи коронавирус қайд гардид.

Президентҳои инчунин доир ба масъалаҳои муҳими рӯномаи байналмилалӣ ва минтақаи муқобилаи афкор намуданд.

Роҳбарони давлатҳо омодагии худро ҷиҳати тақими минбаъдаи муносибатҳои дӯстии бисёрасрина, ҳам-соягии нек ва шарикии стратегӣ байни Ёзбекистон ва Қирғизистон ба манфиати ду халқӣ бародар тасдиқ карданд.

ЎЗА.

Қонуни нав

ҲИФЗИ ҲУҚУҚ ВА ОЗОДИИ ШАҲРВАНДОН ДАР МУРОФИАИ ҚИНОИ ТАҲКИМ МЕЊБАД

Дар ҷамъомадани умумии ҷоруми Сенати Олий Маҷлис Қонуни Ҷумҳурии Ёзбекистон «Дар бораи ворид намудани тағйироти иловаҳо ба Кодекси қиноӣ-мурофиявии Ҷумҳурии Ёзбекистон, ки ба таҳкими ҳифзи ҳуқуқ ва озодиҳои шаҳрвандони дар мурофияи қиноятӣ иштироккунанда нигаронида шудааст» маъқул доништа шуд. Қонун ба қариб аз ҷониби сарвари давлат ба имзо расид.

Мувофиқи қонуни маъқул ба Кодекси қиноӣ-мурофиявии Ҷумҳурии Ёзбекистон тағйирот ворид карда шудааст.

Якум, ба ғайр аз азназар-гузаронии ҷое, ки қиноятҳои вазнин содир шудааст, ҷустуҷӯ, таҳқиқи шаҳодат дар ҷои ҳодиса, таҷрибаи тафтишотӣ аз он хусуси илова дохил карда шудааст, ки боздошт кардани ин шахс, рад кардани ҳимоятгар ва кофтукови шахсӣ ҳангоми боздошти шахс ва дигар амалҳои мурофиявии нисбати шахсе, ки дар содир кардани қиноят гӯмонбар мешавад, татбиқ карда шаванд ба бод ҳатман ба видео сабт карда шаванд.

Дар навети худ, ба Кодекс меъёрҳои сабти ҳатмии видеои раванди рад кардан аз гирифтани ҳимоятгар ворид карда шудааст, ки бод аз ҷониби гӯмонбаршаванда, айбдоршаванда, судшаванда, инчунин адвокат, таҳқиқгар ё муфаттиш имзо карда, ё ба протоколи маҷлиси суд ворид карда мешавад. Мулоқоти ҳимоятгар дар алоҳидагӣ бо муштарӣ ба сабти видео сабт намешавад.

Дуом, дар бораи истифодаи чораҳои маъбурунии мурофиявӣ нисбат ба гӯмонбаршаванда, айбдоршаванда ва ҷои ӯ бод ба яке аз аъзои оилаи ӯ ва дар набудани онҳо ба ҳешовандон ё шахсони наздик хабардор карда шаванд. Инчунин, дар Кодекс ӯҳдадорӣ оиди дар ин бора ба ҷои қор ё таҳсил хабар додан, ба ҷои муҳлати дар матни қаблӣ зикршуда (на дертар аз 24 соат), иҷрои фармони он муайян шудааст.

Ҷанум, талаботи ҳатмӣ оид ба боздошти шахс то қушо-

дани парвандаи қиноӣ, ки дар содир кардани қиноят гӯмонбар доништа шудааст, сабти видеои амалҳои мурофиявии зидди ӯ мустаҳкам карда шудааст.

Ҳамзамон, бо назардошти ҳолатҳои гуногун, ки имкони истифодаи воситаҳои сабти видеои наметҳанд (боздошти шахс дар ҷои қиноят, боздошти шахси дар ҷустуҷӯ қарордошта ва ғайра), дар моддаи 224-уми Кодекси мурофиявии қиноятӣ дар қоида дар бораи ҳатмӣ будани сабти видеои дастгир намудани истисно пешбинӣ шудааст.

Аз ҷумла, муқаррар карда шудааст, ки дар ҳолатҳои фарғи будани ҳабс, муноқишаи ва ҳабс ба иҷрои онҳо бидуни сабти видео иҷозат дода мешавад. Аммо, бо назардошти он ки дар амал боздошт дар бинои мақомоти хифзи ҳуқуқ пешаки ба нақша гирифта шудааст, қайд карда мешавад, ки истисноҳои зикршуда нисбати ҳолатҳои ниғох доштан дар бинои мақомоти хифзи ҳуқуқ татбиқ намегарданд.

Мавриди тазаккур аст, ки қоидае қатъӣ пешбинӣ мешавад, ки дар он ҳолати бидуни сабти видео боздошт шудани шахс, қоридани мақомоти давлатӣ ба таври ҳатмӣ ҳуқуқрошро ба шахси боздоштуруда тавассути сабти видео пас аз он ки вай ба идораи полис бурда мешавад, фаҳмонанд.

Дар ҷамъбасти, бод қайд кард, ки татбиқи Қонун ба таҳкими минбаъдаи хифзи ҳуқуқ озодиҳои ҷабридагон, шохидон ва дигар иштирокчиҳои мурофияи қиноятӣ хизмат мекунад.

Шухрат ҚУЛИЕВ,
муовини раиси Қумитай
Сенати Олий Маҷлис
оид ба масъалаҳои суду
ҳуқуқ ва муқаррари бар
зидди коррупсия.
ЎЗА.

НИЗОМИ ОМОР БО МЕЊЁРҲОИ БАЙНАЛҲАЛҚӢ ҲАМОҲАНГ КАРДА МЕШАВАД

Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон Шавкат Мирзиёев 1 июн бинобар чораҳои тақмил додани низоми миллии омор машварат баргузор кард.

Ҳаққоният ва шаффофияти омор гарави ислохоти беҳато ва самарабахш мебошанд. Тули се соли охир дар самти маъқул қорҳои зиёде иҷро шуданд. Аз ҷумла, мувофиқи меъёрҳои байналҳалқӣ усули ҳисобу китоби муфлисӣ гузаронида шуд, номгӯи молҳои аз ҷиҳати омор мушоҳидашаванда вусъат пайдо кард. Нишондиҳандаҳои молиявӣ иқтисодӣ оид ба Бӯҷаи давлатӣ, қарзи хориҷӣ, захираи тилло ва захираҳои табиӣ қулоду равшан интишор мешавад.

Дар машварат масъалаҳои ташаққул додани омили ба ҳамдигар вобаста оид ба минтақаҳо ва соҳаҳо, муқобили онҳо бо низоми ягонаи омили байналҳалқӣ баррасӣ шуданд.

Қайд гардид, ки бод бекорӣ қуллан мувофиқи меъёрҳои Созмони байналҳалқӣ меҳнат мушаххас карда шаванд, тартиби он тақмил ёбад ва фарогирӣ баргузори пурсишро вусъат пайдо қунад.

Дар соҳаи ниғадҳори тандурустӣ қорӣ намудани низоми байналҳалқӣ ҳисобу китоби харҷҳо бори табобати беморҳои муайян карда шуд. Бидуни ин қорӣ қардани суғуртаи тиббӣ ғайримикон мебошад.

Ба Девони Вазирон, Қумитаи давлатии оид ба омор супурда шуд, ки «хариати амалиёт»-ро бино бар ҷамоҳангсозии омор дар соҳаҳои таълим, хоҷагии кишлӯқ, савдои хориҷӣ, нақлиёт, сохтмон, экология, сайёҳӣ ва ҷанбаҳои дигар бо меъёрҳои байналҳалқӣ қоркард шаванд.

Ҳамчунин супурда шуд, ки дар масъалаи фаъолият оид ба ташаққул додани омор аудити идораҳои давлатӣ баргузор карда шаванд.

Зикр гардид, ки дар пойгоҳҳои ҳақонии

маълумот нишондиҳандаҳои соҳавии Ёзбекистон пурра инъикос наёфтанд. Ба шахсони масъул бобати таъмин сохтани маълумоти пурраи индикаторҳо доир ба кишвари мо дар пойгоҳҳои маълумотдиҳии байналҳалқӣ бинобар соҳаҳои меҳнат, энергетика, кишоварзӣ, таълим ва самтҳои дигар супоришот дода шуданд.

Мушкilotи дигар он мебошад, ки нисфи маълумоти назорати омили дар шакли ҳаттӣ ҷамъ оварда мешавад. Таҳлили маълумот дар пояи таъминоти барномавӣ бист сол муқаддам амалӣ мегардад. Арзиши ҳисобу китоби муфлисиро метавон аз тариқи ба роҳ мондани табодули автоматикӣ маълумоти байни мақомоти андоз ва идораҳои омор хеле қошиш дод. Барои мустаҳкам сохтани пойгоҳи моддиву техникӣ низоми ва навозсии таъминоти барномавӣ, қорӣ намудани механизми зудамали ҷамъоварӣ ва қоркарди маълумотҳои омили оид ба соҳаҳои андоз, меҳнат ва молия вазифаҳо гузошта шуданд.

Алқол Бонки марказӣ, Вазорати молия ва мақомоти ҳуқуқ тартибот фаъолияти худро дар соҳаи омор ҷамоҳанг намекунад. Ҳол он ки 40 фоизи нишондиҳандаҳои омили маъз ба ин идораҳо тааллуқ доранд.

Вобаста ба ин зарурияти тақмил додани қонунгузории соҳа ва фаъолияти Шӯрои омили, ки 17 сол муқаддам ташкил ёфта буд, ташаққул додани низоми мустақили омили, ки ба талаботи байналҳалқӣ таъа мекунад, таъкид гардид.

Маълум аст, ки тули солҳои истиқлолият дар мамлакатҳои мо ягон бор маъракаи барӯҳаттирии ақоли гузаронида на-

шудааст. Мувофиқи Фармони Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон аз 5 феввали соли 2019 дар соли 2022-юм гузаронидани барӯҳаттирии ақоли пешбинӣ шудааст. 16 мартӣ соли равон Қонун «Дар бораи барӯҳаттирии ақоли» қабул гардид.

Роҳбари давлат таъкид кард, ки барӯҳаттирии ақоли манбаи асосии омор ба шумор меравад ва ба он аллакай аз ҳло бод ҷамоҳониба таъйирӣ дид.

Ба Қумитаи давлатии омор супориш дода шуд, ки шӯъбаи махсус ташкил намоёд ва қоршиносони хориҷиро қалб қунад, фаъолияти Паҷӯҳишгоҳи баланд бардоштани иқтисоси қадрҳои назди қумитаро тақмил диҳад, тамоми мутаҳассисонро, ки дар маъракаи барӯҳаттирии ақоли иштирок хоҳанд кард, бо таълим фаро гирад.

Дар машварат масъалаи қадрҳо махсус зикр шуд. Тули 5 соли охир 318 нафар бақалавр ва 33 нафар магистр таъйир карда шуданд, вале фақат 10 фоизи онҳо дар идораҳои оид ба омор қор мекунанд. Танҳо ду фоизи қормандони низоми маълумоти даҳлдори оли доранд. Ғайр аз ин тули 30 соли охир вобаста ба мушкilotи омор ҷамағӣ 1 нафар рисолаи докторӣ ва 11 нафар рисолаи номзади ҷимоя қардаанд.

Бинобар ин зарурияти қуллан беҳсозии низоми таъйирқунии қадрҳо ва рушди илми омор, таъдиқи назар намудани низоми пардохти меҳнат дар соҳа таъкид шуд.

Дар машварат муаррифии Стратегияи миллии рушди омор, ки дар ҳамқорӣ бо қоршиносони Бонки умумиҷаҳонӣ андешида шудааст, баргузор шуд. Роҳбари давлат бори тақмил додани он супориш дод.

ЎЗА.

Қарори Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон ДАР БОРАИ ЧОРАҲОИ ИЛОВАҒӢ ОИД БА ТАҚМИЛ ДОДАНИ НИЗОМИ ҲИФЗИ ҲУҚУҚӢ ҚУДАК

Бо мақсади тақмили минбаъдаи низоми ҳифзи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак, таъмин қардани қафолати ҳуқуқҳои қудак ва ташаққул додани низоми таъсирбахши иҷрои ӯҳдадорӣ байналмилалӣ дар ин соҳа:

1. Ба эътибор гирифта шаванд, ки мувофиқи қарори Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон аз 22 апрели соли 2019 №ҚП-4296 «Дар бораи чораҳои иловағӣ оид ба минбаъд пурзӯр гардондани қафолати ҳуқуқҳои қудак» вазифаи муовини Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ёзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман) — **Вақил оид ба ҳуқуқи қудак қорӣ карда шаванд.**

2. Вазифаҳои асосӣ ва самти фаъолияти **Вақил оид ба ҳуқуқи қудак** инҳо муайян қарда шаванд:

иштирок дар қоркард ва татбиқи Стратегияи иҷрои Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид оид ба ҳуқуқи қудак ва дигар ҳуҷҷатҳо оид ба ҳуқуқҳои қудак;

дар байни бачаҳо ва намоёндогони қонунӣ онҳо пеш бурдани тавзеҳот оид ба ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак, тарғиби қондиҳои меъёрҳои байналмилалӣ ва миллии оид ба ҳуқуқи қудак ва фаъолияти Вақил оид ба ҳуқуқи қудак;

мусоидат дар баланд бардоштани маҷмӯи ақидҳои ҳуқуқӣ ва маърифати ҳуқуқҳои ақоли дар масъалаҳои ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак;

таъмини қафолати ҳифзи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак бо роҳи баррасии муқоима-тҳои шахсони қисмонӣ ва ҳуқуқӣ, аз ҷумла қудакон ва намоёндогони қонунӣ онҳо дар бораи поймол қардани ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунӣ қудак;

гузаронидани омӯзиши меъёр ва талаботи санадҳои қонунгузорӣ оид ба қафолати ҳуқуқҳои қудак; амалӣ намудани мониторинг бори ба қонунгузорӣ қорӣ қардани меъёрҳои байналмилалӣ ва ҳуқуқ ва озодиҳои қудак, инчунин риояи ҳуқуқҳои қудак дар фаъолияти мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои дигар дар доираи вақолатҳои худ;

мунтазам хабардор намудани ҷомае дар бораи ҳолати риояи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак ва ҷимояи ӯ;

мусоидат дар мутобиқсозии иқтисомӣ қудакони имқонияташон маҳдуд, инчунин бачаҳои ятим ва бачаҳои бепарастор, пас аз муассисаҳои таълимии қудаконро хатм намудани онҳо;

расондани қумак дар бо биноҳои истиқоматӣ дар фонди манзили коммунали таъиноти мақсаднок, ки ба меъёрҳои санитарӣ, техникӣ ва дигар талаботи қонунгузорӣ қавобуғ мебошанд, таъмин намудани ятимон ва қудакони бепарастори дар манзил эътиёҷманд, ки муассисаҳои таълимиро хатм намунаанд;

мусоидат дар тақмили санадҳои қонунгузорӣ оид ба ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак, ворид намудани пешниҳод оид ба қабули меъёрҳои, ки таъмини манфиатҳои а ф а л и я т и о т а р и н и қудак, аз он ҷумла ратификатсияи санадҳои байналмилалӣ оид ба масъалаҳои ҳуқуқ ва озодиҳои қудак нигаронда шудааст;

мусоидат ба тақмил додани фаъолияти мақомоти ҳоқимияти давлатӣ ва

идора, мақомоти худидорақунии шаҳрвандон, ташкилотҳои ғайридавлатӣ ғайрииттиҳоратӣ ва ниҳодҳои дигари ҷомаеи шаҳрвандӣ дар соҳаи таъмини ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак ва ҷимояи ӯ бо роҳи додани маслиҳат, тавсияҳо ва ҳулосаҳо;

рушди ҳамқорҳои байналмилалӣ дар соҳаи таъмини ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак.

3. Муқаррар қарда шаванд, ки:

Вақил оид ба ҳуқуқи қудак (минбаъд — Вақил) вақолатҳои худро мустақилона ва новобаста аз мақомоти давлатӣ ва шахсони мансабдори онҳо амалӣ менамояд.

Вақил ҳуқуқи даҳлнопазирӣ дорад ва бе розигии палатаҳои Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ёзбекистон ба қавобғори қинои қашида, ба ҳабс гирифта, ҳабс қарда ё ки ба қазои маъмурӣ, ки ба тартиби судӣ гузашта мешавад, қашида намешавад;

нисбат ба Вақил метавонад танҳо Прокурори генералии Ҷумҳурии Ёзбекистон парвандаи қиноятӣ қушояд;

ба маҷбуран овардан, боздоштан, ҳам тафтиши бори шахсӣ, бағоҷ, нақлиёт, биноҳои истиқоматӣ ва хизматҳои Вақил роҳ дода намешавад;

Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ёзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман) фаъолияти Вақилро ҷамоҳанг месозад;

Вақил қор сол на дертар аз 15 феввали пас аз соли ҳисоботӣ ба палатаҳои Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ёзбекистон дар бораи вазъи риояи санадҳои қонунгузорӣ оид ба ҳифзи ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак, аз ҷумла ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ **маъ-рӯза** пешниҳод мекунад;

ҳангоми зарурати пурзӯр гардидани эътибор ба ҷанбаҳои алоҳидаи ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои қудак Вақил метавонад ба палатаҳои Олий Маҷлис ва Девони Вазирони Ҷумҳурии Ёзбекистон оид ба андешидани чораҳои ҳуқуқӣ, ташкилӣ, иқтисомӣ-иқтисодӣ ва дигар **маъ-рӯзаҳои махсус** тақдим намоёд;

Вақил дар Ҷумҳурии Қароқалпоқистон, вилоятҳо ва шаҳри Тошқанд намоёндогони минтақавӣ худро дорад, ки фаъолияти худро дар асоси ҷамъиятӣ анҷом медиҳад;

лоиҳаи ҳуҷҷатҳои меъёриро ҳуқуқӣ оид ба масъалаҳои ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудак ҳатман бо Вақил ҷамоҳанг қарда мешавад.

4. Ба Вақил оид ба иҷрои вазифаҳо ва функсияҳои ба зиммааш гузошта шуда ҳуқуқҳои зерин дода шаванд:

талаб қардан аз мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳои оид ба масъалаҳои марбуф ба салохияти худ маълумот ва маводҳои омили, таҳлили ва дигар;

бо тартиби муқарраргардидани истифода бурдан аз маҳзани маълумотҳои мақомоти давлатӣ;

яққоя бо мақомоти вақолатдори давлатӣ, шахсони мансабдор ва намоёндогони ташкилотҳои ғайриҳуқуқматӣ хабарҳо оид ба вайрон қардани ҳуқуқ, озодӣ ва манфиатҳои қонунӣ қудакро тафтиш қунанд;

ба баррасии Суду конституционии Ҷумҳурии Ёзбекистон масъалаҳоро мувофиқи қонун ворид намоёд;

дар маҷлисиҳои Суду конституционии Ҷумҳурии Ёзбекистон иштирок қунад ва маъқеи худро вобаста ба ҳамаи масъалаҳои баррасишавандаи суд баён намоёд;

(Давомаш дар саҳ. 2).

Дар бардавом расанда додани қувваи барқ ба ақоли, объектҳои соҳаи иқтисомиву иқтисодӣ мавқеи нимстансияҳо муҳим мебошанд.

Дар ҳудуди вилояти Навой 90-то нимстансияҳои дорои 35-110 киловатта мавҷуд буда, соли қорӣ қорҳои аз таъмири муқаммал баровардани 5 нимстансия ва аз таъмири қорӣ баровардани стансияҳои боқимонда ба нақша гирифта шудааст.

Нимстансияҳои тақсимқунии вазифаи қабули қувваи барқӣ, азнаворқарди он ва ба ақоли ё ки дигар нимстансия тақсим қардани барқро иҷро менамоянд.

Алқол дар ҷамъияти саҳҳои «Қорқонаи ҳудудии шабакаи барқи Навой» 115 нафар қорғар фаъолият мегардад.

Дар сурат: дар қорқонаи ҳудудии шабакаи барқи Навой.

Суратгир: Сироч АСЛОМОВ (ЎЗА).

ВОХӢРӢ БО АФВШУДАГОН

Бинобар Фармони Президенти Ҷумҳурии Ёзбекистон аз 21 майи соли 2020 «Дар бораи омурзиси гурӯҳи шахсоне, ки муҳлати қазоро адо мекунанд, аз қардаи худ сидқидилона пушаймон буда, роҳи ислоҳшавиро бозътимодона пеш гирифтаанд» аз ноҳияи Ғичдувони вилояти Бухоро 3 нафар ба оғуши оилаи худ барғашта буд. Ба қарибӣ воҳӯрии иҷроқунандаи вазифаи ҳоқими вилоят К.Қамолов ва роҳбарони секторҳои ҳудуд бо онҳо ба амал омад.

Мақсад аз ин воҳӯрӣ ба ҳаёти солим барғардондани онҳо буд. Ҳангоми мулоқот бо маҳкумшудагон аён гардид, ки Илҳом Ҳайриев соқини ҷамоати шаҳрвандони маҳаллаи «Ф. Ҳуҷаев» буда, Донишгоҳи иқтисодӣ-ти Тошқандро хатм қардааст. ӯ чанд сол бо соҳибқорӣ машғул шуда тадриҷан ба роҳи носолим — ифротқорӣ дини даромданашро баъди «аз қолиб қучидани хишт» фаҳмид.

Оқибат роҳи қач ҳам барои Илҳом, ҳам барои ақли оилаи ӯ боиси ноқомӣ гардид. Ниҳоят, вай фаҳмид, ки фақат роҳи рошқ инсонро ба мақсад мерасонад. Афсӯс, ки хеле дер.

ӯ аз ташири роҳбарон шод гардид, зеро бо шарофати онҳо И. Ҳайриев рӯзҳои наздик соҳиби ҳуҷҷати нав гардид, манзилаш таъмир меёбад. Истиқоматқунандаи ҷамоати шаҳрвандони маҳаллаи «Ўза-нон» Мансур Фарҳодов низ

А. АВЕЗОВ,
ҳабарнигори «Овози тоҷик»
дар вилояти Бухоро.

Қарори Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон

ДАР БОРАИ ЧОРАҲОҲИ ИЛОВАГӢ ОИД БА ТАКМИЛ
ДОДАНИ НИЗОМИ ҲИФЗИ ҲУҚУҚИ КӢДАК(Аввалаш
дар сах. 1).

дар доираи мониторинги вазъ ва баррасии муроҷиятоҳ дар соҳаи ҳуқуқи кӯдак ба роҳбарони мақомоти давлатӣ ва ташкилотҳо оид ба вайрон кардани санадҳои қонунгузорӣ дар соҳаи ҳуқуқи кӯдакон, ҳаллу фасл кардани сабабҳо ва шартҳои, ки ба онҳо муроҷидат мекунанд, тақдироти баррасиашон ҳатмиро пешниҳод кунанд;

ба мақомоти дахлдор дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахсоне, ки дар амалҳои вайрон кардани қарорҳои озодаҳои кӯдак ошкор шудаанд, ариза тақдим намоёнд;

дар ҳолатҳои пешбининамудани қонун ба суд бо ариза доавҳо оид ба ҳимояи ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак муроҷият намоёнд;

шахсан ё тавассути намоёндаи худ дар ҳолатҳо ва шаклҳои муқаррарнамудани қонун ба мақсади ҳифзи ва барқарор намудани ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии вайроншудаи кӯдак дар мурофиаи судӣ иштирок кунанд;

дар байни аҳолии оид ба масъалаҳои марбут ба ҳуқуқи кӯдак пурсишҳо гузаронад, маълумоти оморӣ чамъ оварад ва маҳзани маълумот оид ба татбиқи ҳуқуқҳои кӯдакро ташаққул диҳад;

дар таҳияи барномаҳои таълими оид ба масъалаҳои ҳуқуқи кӯдак ширкат варзад, семинарҳо ва тренингҳои омузишӣ оид ба ҷанбаҳои муҳими ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои кӯдак ташкил кунанд;

бо тартиби муқарраргардида, аз ҷумла дар асоси шартнома барои амали намудани қонунҳои эксперти ва илмӣ таҳлилий оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдак ташкилотҳои илмӣ ва дигар, инчунин олимони ва мутахассисонро ҷалб намоёнд;

ба муассисаҳо ва хидматҳо ва мақомоти ба нигоҳубин ва ҳифзи кӯдакон масъул, аз ҷумла муассисаҳои таълими, тиббӣ, ҷойҳои маҳрумиат аз озодаҳои ва муассисаҳои иҷроӣ ҷазо мунтазам ба беаъмоният ташриф орад;

ба мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва суд, омбудсманҳои дигар давлатҳо оид ба ҳифзи ҳуқуқи кӯдак, ки шаҳрванди Ўзбекистон аст ва дар ҳудуди давлати хориҷӣ қарор дорад, тибқи созишномаҳо ва шартномаҳои дигар оид ба кӯмаки мутақобилаи ҳуқуқи дархостро ирсол намоёнд;

робитаҳо барқарор кунанд ва ба узвияти ташкилотҳои байналмилалӣ дохил шаванд, дар доираи салоҳияти худ бо омбудсманҳои давлатҳои дигар ҳамкории кунанд;

бо институтҳои миллий ва ташкилотҳои дигари оиди ҳуқуқи инсон меморандумҳо, созишномаҳои ҳусни тафҳум ва ҳамкорӣ ба имзо расонад, барномаву лоиҳаҳои муштарак амалӣ созад, инчунин ба таври мунтазам дар форумҳои байналмилалӣ оид ба масъалаҳои ҳуқуқи кӯдак иштирок кунанд;

5. Ба мақсади пеш бурдани мониторинги риояи ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак дар назди Вақили Шӯрои ҷамъиятии ҳифзи ҳуқуқи кӯдак (минбаъд – Шӯро) таъсис дода шаванд.

Инҳо вазифаҳои асосии Шӯро муайян карда шаванд:

мусоидат дар қоркард ва татбиқи механизмҳои самарабахши татбиқи самтҳои афзалиятноки сиёсати давлатӣ дар соҳаи таъмини ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак;

ба роҳ мондани ҳамкории мутақобила бо мақомоти давлатӣ, аз ҷумла мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои ғайридавлатӣ ғайритиҷоратӣ ва институтҳои ҷомеаи шаҳрвандии дигар дар соҳаи таъмини ҳимояи ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қону-

нии кӯдак;

қоркарди пешниҳодҳо оид ба ҳамохангсозӣ ва мониторинги фаъолияти ташкилотҳои давлатӣ ва ғайридавлатӣ ғайритиҷоратӣ дар системаи ҳифзи ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак;

таҳияи пешниҳод оид ба тақмили қонунгузорӣ дар соҳаи таъмини ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак; хабардорсозии ҷомеа аз вазъи таъмини ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак ва фаъолияти Вақил.

Муқаррар карда шаванд, ки ба ҳайати Шӯро шаҳрвандони бонифуз, олимони, қорқинсон, намоёндагони ташкилотҳои ғайридавлатӣ ғайритиҷоратӣ, воситаҳои ахбори оммавӣ ва институтҳои ҷомеаи шаҳрвандии дигар дохил карда шаванд.

6. Ба палатаҳои Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон яқоя бо Девони Вазирони Ҷумҳурии Ўзбекистон дар муҳлати се моҳ қоркарди барномаи чораҳои маҷмӯӣ оид ба минбаъд пурзӯр гардондани ҳифзи ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак тавсия дода шаванд.

7. Ба Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман) яқоя бо вазорату идораҳои манфиатдор дар муҳлати се моҳ:

бо назардошти таҷрибаи байналхалқӣ, таъмин кардани қоркард ва ба тартиби муқарраргардида ворид намудани лоиҳаи қонун, ки ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Ўзбекистон «Дар бораи Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман)», ки аз қарори маъмур бармеояд, пешбинӣ менамояд;

бо тартиби муқарраргардида ворид намудани лоиҳаи қонун, ки дохил намудани тағйиротро ба Қонуни Ҷумҳурии Ўзбекистон «Дар бораи бочи давлатӣ» доир ба ҳамроҳ кардани Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман) ва Вақил ба Рӯйхати муқаммалӣ шахсонӣ ҷисмонӣ ва ҳуқуқӣ, ки аз пардохти бочи давлатӣ озода карда мешаванд, пешбинӣ мекунанд, тавсия дода шаванд.

8. Вақил ба муҳлати то 1 ноябри соли 2020 оид ба ҳалли мушкилоти ҷойдошта ва тақмили соҳа дар асоси омузишӣ танқиди вазъ дар соҳаи ҳифзи ҳуқуқ, озодаҳои ва манфиатҳои қонунии кӯдак пешниҳод тақдим намоёнд.

9. Девони Вазирони Ҷумҳурии Ўзбекистон дар бораи ба Қотиботи Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман) ҷудо кардани бинои (манзил) алоҳидаи дорои шароити зарурӣ чораҳо андешид.

10. Қотиботи Вақили Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон оид ба ҳуқуқи инсон (омбудсман) ба рӯйхати сомонҳои ирсолӣ ҳатми қонунҳои Ҷумҳурии Ўзбекистон, қорқори палатаҳои Олий Маҷлиси Ҷумҳурии Ўзбекистон, фармон, қарор ва фармонҳои Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон, қарор ва фармонҳои Девони Вазирони Ҷумҳурии Ўзбекистон, ҳуҷҷатҳои меъёриро ҳуқуқӣ ва маҷмӯаҳои расмӣ оморӣ вазорату идораҳо, аз ҷумла шаклҳои электронии онҳо дохил карда шаванд.

11. Назорати иҷро қарори маъмур ба зиммаи Сарвазирӣ Ҷумҳурии Ўзбекистон А.Н. Арипов ва роҳбари Маъмурияти Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон З.Ш. Низомиддинов гузошта шаванд.

Президенти Ҷумҳурии Ўзбекистон
Ш.МИРЗИЁЕВ

Шаҳри ТОШКАНД,
29 майи соли 2020.

Мусибат халқро муттаҳид мегардонад

ШИФОКОРОН — ҚАҲРАМОНОНИ РӢЗ

Пандемияи коронавирус, ки дар тамоми ҷаҳон паҳн шуд, то ҷи андоза муҳим будани нақши соҳаи тиб ва шифокоронро дар ҳаёти инсон аз ҳарвақта равшан нишон дод.

Имрӯзо, онҳо ҳаёти худро зери хатар гузошта, ҳар рӯз, ҳар соат барои барқарор намудани сикати, нигоҳ доштани ҳаёти ҳазорҳо, миллионҳо нафар одамон қонбозӣ менамоянд.

Тибқи маълумоти охири, шумораи ба ин беморӣ مبتалшудагон аз ҳама бештар дар Иёлоти Муттаҳида, Испания, Италия, Фаронса, Олмон ва Британияи Кабир ба қайд гирифта шудааст. Гарчанде ки сатҳи беморӣ дар ҳар кишвар ҳар хел аст, вирус барои аҳолии ҷаҳон таҳдиди ҷиддӣ мебошад.

Маълум аст, ки дар мамлакатҳои ин соҳаи таълим ва ҳимояи ҳаёт ба ин беморӣ مبتалшудагон аз ҳама бештар дар Иёлоти Муттаҳида, Испания, Италия, Фаронса, Олмон ва Британияи Кабир ба қайд гирифта шудааст. Гарчанде ки сатҳи беморӣ дар ҳар кишвар ҳар хел аст, вирус барои аҳолии ҷаҳон таҳдиди ҷиддӣ мебошад.

Вазъи санитарияи эпидемиологӣ дар кишварамон мӯътадил мегардад. Президент Шавкат Мирзиёев дар фармон ва қарорҳо, ки ба ҳаллу фасли мушкилоти марбут ба коронавирис нишондиҳанда шудаанд, инчунин дар ҷамъомадҳои видеоселекторӣ оид ба зудтар бартаараф намудани ин хавотир вазифаҳои мушаххас муайян намуд. Қайд карда шуд, ки тиббиёт вазифаи масъултарин ба зиммаи шифокорон мебошад.

Рохбари давлати мо дар ҳақ қатор ҷамъомадҳои видеоселекторӣ оид ба масъалаҳои пешгирии паҳншавии коронавирис, инчунин муроҷиятояш ба халқ ба меҳнати фидокоронаи шифокорон эътибори махсус дод. Доир ба аз ҷиҳати моддиву маънавий рағбатноксозӣ ва дастгирии онҳо қарор қабул карда шуд. Албатта, ин гуна эътибори бузургро ба боварӣ ба қорқондони тибб ва санитариву эпидемиологӣ бе-сабаб нест.

Қорқондони тиббӣ дар шароити душвор вазифаҳои худ

ро бо ҳушёрӣ ва қаҳрамонона иҷро мекунанд. Аз ҷумла, беморони гирифтори коронавирис дар клиникаи Паҳлӯшиҳои эпидемиология, микробиология ва бемориҳои сироятӣ дар тӯли ду ҳафта табобат карда шуданд. 67 нафар қорқондони тиббӣ, ки бо муолиҷаи ниҳоят вазнин ва машаққатнок машғул буданд, ба реабилитатсияи фириостада шуда, дар ҷойи онҳо шифокорони навбатӣ ба қор шурӯъ карданд.

Зиндагӣ бо суръати мӯътадил идора до-рад. Аз ҳама муҳимаш, хидмати фидокоронаи ҳазорон ҷамъомадҳои таълим ва ҳимояи ҳаёт ба ин беморӣ مبتалшудагон аз ҳама бештар дар Иёлоти Муттаҳида, Испания, Италия, Фаронса, Олмон ва Британияи Кабир ба қайд гирифта шудааст. Гарчанде ки сатҳи беморӣ дар ҳар кишвар ҳар хел аст, вирус барои аҳолии ҷаҳон таҳдиди ҷиддӣ мебошад.

Тамоми ҷаҳон, аз ҷумла мамлақати мо, садоқати табиибон ба касби худ дар ҳама гуна ҳолатҳо, фидокорони онҳо баҳри ҳифзи саломати халқамон намунаи қасорат гуфтан мумкин аст. Албатта, хурсандонавар аст, ки шахсонӣ фидокоре ҳастанд, ки омодаанд дар ҷунин шароити вазнин ба ҳамватанони мо қўмак кунанд ва онро дар амал нишон диҳанд.

Дар рӯзҳои санҷиш ҷиҳти-рибӣ низ қонбозӣ нишон ме-

ИМТИҲОН БА ПОЙДОРӢ: МАСЪУЛИЯТИ
ҶАВОНОН ДАР ДАВРАИ ҚАРАНТИН

Пандемияи COVID-19 ба шуури сокинони тамоми кишварҳо таъсири назаррас расонд: қорқинсонии ҷаҳонӣ дар маърӯзаҳои сершуморашон дар бораи ҳушоронаи нугувори худ дар ин соҳа иттилоъ медиҳанд.

Аҳамияти омузиши ҳолати хурӯшонӣ ҷавонони Ўзбекистон дар шароити қарантини аз сабаби пандемияи қорқардашуда шартӣ воқеи гузарондани онлайн-таҳқиқоти «Оё муносибатҳои оилавӣ дар давраи қарантин бехтар ё бадтар шуд?» гардид.

Ҳангоме ки пурсишҳо дар Аврупо ва ИМА зоҳир намуданд, ки 55 фоизи ҷавонон истифода доранд, аз мақомоти давлатӣ ноумедӣ мекунанд, афсурдаҳол мебошанд, таҳқиқоти дар Ўзбекистон гузарондашуда беназириро вазъиятро нишон дод, ки ҷавонони мамлақат дар озомишҳои саҳттарин тавонистанд сифатҳои бехтарини инсониро, ки дар асоси арзишҳои бисёррасонаи оилавӣ ташаққул ёфтаанд, нишон диҳанд.

Дар пурсиш 10 420 посухгўяндагон аз тамоми минтақаҳои иштирок карда, он бо кўмаки Маркази ҷумҳуриявии илмиву амалии «Оила» бо истифода аз платформаи рақамии U-Report лоиҳаи байналмилалӣ Бунёди кўдакони СММ (ЮНИСЕФ) гузаронида шуд.

Тибқи маълумоти таҳқиқот, дар шароити пандемия 10 фоизи ҷавонони Ўзбекистон қорқ худро идора доданд. Инҳо шифокорон, қорқонони савдо, ҳунармандон, хидматчиёни ҳарбӣ, қорқондони мақомоти ҳифзи ҳуқуқ мебошанд. 18 фоизи онҳо: омӯзгорон, муаллимони мактаб, ҳуқуқшиносон, олимони-таҳқиқотгарон, қорқондони бонк ба қорқ дуркардашуда гузаштанд; 10 фоизи дар заминҳои наздиқавлиги шахсӣ машғул буданд. Ҳуллас, сатҳи баланди фаъолияти меҳнатӣ нигоҳ дода шуда, фаъолияти идора ёфтаанд.

16 фоизи пурсидашудагон хабар доданд, ки онҳо бо қорқи ҳона, ҳудумӯзӣ, ҳондани китоб, 25 фоизи иштирокчиёни мониторинг бо вазирӣ машғуланд, 11 фоизи дар шабақаҳои иҷтимоӣ муошират мекунанд ва дар Интернет маълумоти маърифати пайдо менамоянд. Ду фоизи ҷавононе, ки барномаҳои телевизионӣ ва фил-

мҳои қолибро тамошо карданд, оғози эҷодӣ, идеявӣ ва маънавияшонро ба таври воқеъ нишон доданд. Синни 82 фоизи пурсидашудагон (61 фоиз — мардон ва 39 фоиз занон) то 30-сола мебошанд. Дар вақти таҳқиқот 63 фоизи посухгўяндагон қарантин яқоя бо 3-6 аъзои оила дар як манзили истиқоматӣ зиндагӣ карданд, 21 фоизашон дар оила зиёда аз ҳафт нафар аъзо до-ранд.

Таҳқиқот зоҳир намуд, ки муносибатҳои оилавӣ дар асоси арзишҳои бисёррасонаи милли асосефта дар шароити маҷбурии муштараки шабо-нариӯзӣ барои зиндагии бенизоъ ҳам-чун асоси мустаҳкам хидмат кард. Ҳамин тариқ, 47 фоизи ҷавонони пурсидашудаи Ўзбекистонӣ гуфтанд, ки қарантин ба муносибатҳои оилавӣ таъсир нарасонидаст ва агар расона-да бошад ҳам, бо ҷиҳати хубаш (38 фоиз) расонадаст. Хусусан, дар байни оилаҳо ҳусни тафҳум ва робита беҳбуд ёфтаанд (46 фоиз), муносиба-тҳо назидк шуданд (27 фоиз), мар-дон дар ҳона дар тарбияи фарзанд ба қўмак шурӯъ карданд (16 фоиз).

То пандемияи ман зиндагии одатӣ доштам: «ҳона—қорқ—ҳона», ме-гўям, яқе аз иштирокчиёни пурсиш. — Вақте ки коронавирис то мо расид, ҳуқумати Ўзбекистон ба вазъ зуд, воқеъ ба мутаҳашқилона воқу-ниш нишон дод. Сарҳадҳо баста шуданд, қарантин қорқ карда шуд ва ин сари вақт руҳ дод. Аммо баъзе ода-мон омода набуданд, онҳо ба воҳи-ма афтиданд ва ба ҷое гуфтаханд, ба ҳуқуматдорон итоат накарданд. Ҳуш-бахтона, бадтар ҳама дурусти ин амалҳоро эътибор карданд.

Иштирокдори дигари пурсиш қайд мекунанд, ки аввалҳо ўро воҳима ба истифода фаро гирифт, аммо пас аз муҳокима бо оилаи ин истифода гу-зашт. Афғалиятҳои зиёда қарантин вучуд доранд: даводавий нест, шумо метавонед бо назидкони муошират, ба онҳо ғамхорӣ зоҳир кунед, табииро

тамошо кунед. Ҳамаи ин ниҳоят гуво-рост!

Бешубҳа, ҷиҳати аз сабаби қорқонавирис ба моҳи муборакӣ Рамазон рост омадани қарантин, вақте меҳру-бонӣ, инсонӣ ва ҳамдардӣ бо қудрати ҳос зоҳир мешуданд, ба эҳсосоти оилаҳо таъсир расонд. Аксарияти пурсидашудагон ҳолати эҳсосиро дар моҳи охир мӯътадил арзёбӣ карданд ва шахсоне низ буданд, ки бад шуда-ни вазъияти ҳона, стресс ва набудани фазаи шахсири (8 фоиз) ҳис карданд.

Қарантин инчунин эҳтиётчи фа-врии ҷавононро дар истифодаи Интер-нет, қорқ кардан дар тартиби онлайн ошкор намуд. Иштирокчиёни пурсиш иттилоъ доданд, ки дар робита бо вазъи мавҷуда ба маслиҳати психологӣ (13 фоиз) ва ҳуқуқӣ (3 фоиз) ниёз доранд, меҳроҳанд малақаҳои фосила-вии касбири омузанд (9 фоиз) ва ё ба қорқи ҳона машғул шаванд (4 фоиз). Ҳамин тариқ, қорқии пурсидашудагон иборат доштад, ки бояд шароити қорқ дар онлайн бехтар карда шаванд.

Тавре ки Президент Шавкат Мир-зиёев дар ҷамъомад таъкид намуд, шароити пандемия аҳамияти истифодаи технологияҳои рақамӣ ва зарура-ти гузарондани бисёр хидматҳоро ба тартиби онлайн исбот кард. Роҳбари давлат бинобар васеъ кардани татбиқи технологияҳои иттилоотӣ ва рушди инфрасохтор вазифаҳо гузошт. Тав-ре ки дар қарори Президенти Ўзбе-кистон аз 28 апрели соли 2020 гуфта шудааст, дар 200 ноҳияи минтақаҳои кишвар марказҳои технологияҳои ра-қамӣ таъсис дода мешаванд.

Таҳқиқот нишон дод, ки баъзеҳо (28 фоиз) ба кўмаки молиявӣ ниёз доранд, ҷойи қорқии худро аз даст до-даанд ё тахти хатари ғум қардани он қарор доранд.

Дар маҷмӯъ, тибқи таҳқиқот, ҳо-лати эмотсионалии ҷавонони Ўзбеки-стон устувор аст, дар мамлақат барои дастгирии ҷавонон, оилаҳои қамбизо-ат ва эҳтиётчанд қорқи мақсадноки самарабахш амалӣ карда мешаванд.

Аз сабаби пандемия мо ба муҳок-маи низоми арзишҳои инсонӣ, ки қа-блан танҳо дар заминаи арзишҳои де-мократия ва ҳуқуқи инсон баррасӣ шуда буданд, шурӯъ кардем. Имрӯз равшан аст, ки арзиши асосӣ ҳаёт ва амнияти шаҳрвандон аст. Ҳанӯз маъ-лум нест, ки барои офаридани вакси-

на ва доруҳо ҷи қадавр вақт лозим ме-шавад, вирус ҷи гуна таъсир мерасо-над, оё ба он иммунитет пайдо ме-шавад, аммо ҷи чиз равшан аст: бо оқибатҳои паҳншавии коронавирис, аз ҷумла дар ҷанбаи таҳмики арзи-шҳои оилавӣ, фалсафаи гуманистӣ ҳамаҷониба мубориза бояд бурд.

Дар ҳоле ки бисёр лоиҳаҳои мақ-саднок ба дастгирии ҳамаҷонибаи ҷавонон — аз фириостодан ба таҳсил ба донишгоҳҳои хориҷӣ сар карда то бо қорқ ташминқуни нигаронда шуда-анд — бояд ба бозгашти он ба дав-лат барои тавачҷўх ва ғамхорин ҳоса эътибор дод. Инро метавон дар қор-қо оид ба баланд бардоштани масъ-улияти шаҳрвандӣ ва иҷтимоии ҷаво-нон баён кард. Бо назардошти он, ки донишҷўён бо давъати волонтерӣ дар call-маркази Маркази яғонаи ҳамоҳангсозӣ бо ҷи гуна дилгармӣ дар ҷамъоварӣ ва расонидаи кўма-ки башардўстона ба собиқадорон, пиросолон, оилаҳои қамбизоат, ки дар қарантин ниёз ба дастгирии дош-тад, қорқ карданд, татбиқи лоиҳаҳои иҷтимоӣ ва ҳавасмандқунӣ дар сатҳи давлатӣ мувофиқи мақсад мебошад.

«Дар ин олам бо таъмиши одамон зистан — ин меъри олитарини инсо-нист», шoir, мутафаккир ва арбоби сиё-сӣ бузург Алишер Навоӣ дар асарҳои ҷовидонаи худ ҳамаи тавр маслиҳат до-дааст.

Татбиқи лоиҳаҳои махсуси ҷамъ-иятиву мубдири ҷавонон — баробари равона намудани қувва ва шавқу за-вқи ҷавонон ба бунёдқорӣ, самара-нок муқовимат ба таҳдидҳои захро-лудқунӣ бо ғояҳои экстремизм, тар-бияи ватандўстони Ватан мебошад. Бо гузаштани як қисми қалб ба бун-ёди ҷомеаи нав, мо метавонем обо-дии Ватани худро як қорқи шахсӣ но-мида, онро дар тамоми умр идора диҳем. Дунюми ҳазор сол қалб, яқе аз ҳафт оқилони юнони қадим Пит-так бесабаб нагуфта буд, ки қорқ ди-ловарон — саришта қардани мусибат, вақте ки ин ҳодиса рух диҳад, қорқи хирадмандон — то пеш омадани он пешгўи қардани мусибат мебошад.

Дилором ТОШМУХАМЕДОВА,
мувоини раиси Қўмитаи оид ба
масъалаҳои ҷавонон, фарҳанг ва
варзиши Сенати Олий Маҷлиси
ЎзА.

Хабарҳо

Боз як зухуроти ғамхорини давлатӣ

Дастгирии ва рағбатноксозии субъектҳои соҳибқорӣ, ҳаракатҳо дар ҷодаи пурзўрсозии иқтисодии содиротини онҳо алаҳқусус дар шароити пандемия аҳамияти бештар касб менамояд.

Аз 1 июни соли равон дар мамлақатамон тақдироти субсидия баҳри қисман ҷуброннамояи харҷҳои борқашо-ни нақлиётӣ автомобилӣ, роҳи оҳан ва роҳи ҳавоӣ қорқ карда шуд. Мақсулотӣ интиқоли тавассути ин гуна роҳҳо, ки харҷи қашанда шуданашон қисман аз қонбини давлат пардохта мешавад, номнавис қардонидан ба таъиҳ дар соҳаи электротехника 13 наъв мақсулот, аз ҷумла, трансформа-торҳо, печҳои хурди электронӣ, симҳои изолятсия ва ам-соли онҳо қорқ гирифтаанд. Татбиқи қарори нав ба бар-пои механизми нави кўмаки молиявӣ ба қорқонаҳо, мус-таҳқамсозии базаи моддио иқтисодии онҳо, дастгирии ис-техсолгарон дар рўзҳои қарантин нигаронида шудааст.

Дарси навбатии ғайриғаннавай

Як гурўх устодони Донишгоҳи давлатии ҳуқуқшиносии Тошқанд машғулотӣ навбатии ғайриғаннавайи худро дар саҳни муҷасса-маи адаби намоён Гафур Ғуллом воқеъ дар «Ҳиёбони адаби» гузарониданд.

Доирӣ рўзгор ва осори шоирӣ академик суҳан ба миён оварда, таъкид намуданд асарҳои дар шакл ва наъв гуно-гуни Ғ. Ғуллом барои ҳуқуқшиносон низ ҷун дастурулама-ли маънавий хидмат карда метавонанд.

Иштирокдорон ба поэма муҷассамӣ шоир гулдастаҳо гузоштад. Донишҷўён шеърҳои ўро ифодадор хонданд, аз рўи яқе аз ҳикояҳои саҳнаи намоиш доданд.

«Ба бача китоб диҳед!»

Якуми июн — Рўзи байналхалқии муҳофизати кўдакон ин дафта ба тарзи ғайриодатӣ сурат гирифт. Бачаҳо, ки аз панҷ як ҳиссаи аҳолии мамлақатро ташкил менамоянд, иди худро асосан дар манзилҳои худ қайд карданд.

Хурсандибахш он аст, ки аз 1 июн боқҳои истироҳати пойтахт аз нав дари худ қушодад. Боғи ҳайвонот кўда-қорқо ба бар гирифт.

Бо ташаббуси Маркази маънавият ва маърифати ҷумҳу-рий дар Боғи ҳайвоноти пойтахт ба муносибати Рўзи ма-ҳофизати кўдакон аксия бо унони «Ба бача китоб ди-ҳед!» рўи қорқ омад. Хурдсолоне, ки боғро дарвара ме-занд, аснои гузар қардан аз назди растаи китобҳо бо ар-зишноктарин тухфа — китобҳои бадеӣ, ки асосан аз афсо-наҳо ва адабиёти бачагона иборат буданд, сарфароз гар-донда шуданд. Боғ дар рўзи кўдакон дигарбора бо лаҳ-заҳои ҳушбахтонаи ғулҳои ҳаёт ғувоҳ гардид. Аксия то 30 июн давом мекунанд.

Бардавомии умри мурувват

Ҳаракати умумихалқӣ тахти шоирӣ «Саховат ва кўмак» нафақат доираи васеи соҳибқорӣ, балки мардумони касбу қорқ гуногунро дар атрофи як мақсад муттаҳид намуздааст.

Як гурўх ҳодимони Хидмати амнияти давлати ба тарби-яттирандагони ҳонаи шафқати рақами 14-уми шаҳри Чир-чӣқ куттиҳои саховат тақдим намуданд, ки дар онҳо сару-либос, бозина, воситаи сустшӯшӯ ва ҳоказо қорқ гирифта буданд. Дар ин ҷо 132 нафар бачаҳои 3-19-сола, ки бе-парасторанд, аз ғамхориҳои давлатӣ баҳра мебаранд. Қўшунҳои сарҳадии тобиен ХАД тарбиятирандагони Хо-наи шафқати рақами 15-уми ноҳияи Бўка низ бо тухфаҳо мамнун сохтанд. Ин гуна амалҳо аз бардавомии умри меҳру муруввати азалӣ халқи мо дарак медиҳад.

М. ШОДИЕВ,
муҳбири «Овози тоҷик».

Светлана ИНЪОМОВА,
раиси раёсати Бунёди
байналмилалӣ хайрияи
«Соғлом авлод учун»
(ЎзА).

Самарканд дар аввали асри XX мактаби адабиёти нақибхони Туграл, Саидхониди Василӣ, Фахриддини Рӯҷӣ, Саидхониди Азизӣ, Сипидани Рӯҷӣ, Гулҳанӣ ва Ҷавид барини шоирони машҳур гирд омада буданд. Дар бораи оғури баланди мактаби адабии Самарканди аввали асри XX Тамхид дар як шеъраш гуфтааст:

Бувад таби баландашро ба назму

наср устодӣ,

Касе гар пайрави тарзи адибони

Самарканд аст.

Аз шоирони аввали асри XX Самарканд то инқилоби октябр танҳо Нақибхони Туграл тавонист девони ғазалиётро ба таъби расонад.

Қорӣ Масеҳӣ Тамхид ғоҳро болшевикро қабул накард. Ӯ дар ҷаҳони дигар – ҷаҳони адабиёти классикӣ сайр дошт, ки онро навардозон кӯҳна мешумурданд, мурда мепиндоштанд. Аммо вай ҳуб медонист, ки адабиёти ҳақиқӣ он сабкест, ки ӯ минигорад ва ҳамаи ҳоҳад монд ва "навардозӣ" ки руҳ меҳиданд, мисли кафи мавҷи баҳранд, на гавҳари умқи он. Қорӣ Масеҳӣ Тамхид ғазал, қасида, манзума менавишту китоб мекард. Китобҳои нодиро дарёфт намуда, бо хати зебои ҳеш нусха мебардошт. Асосан китобдориро пешани ҳеш қарор дода буд.

Ҳамин тавр бо мӯҷизае аз фалокати зиёкушии соли 1937 сикҳи гузашт, вале соли 1948 даврани дуви мистабдои зиёкушии оғоз ёфт. Аввал худашро бурда ҳаёс карданд ва баъд омада бо се араба ҳамаи китобҳои нодир ва дастхатҳои бор карда бурданд.

Қорӣ Масеҳӣ соли 1957 аз зиндон баргашт. Ба Раҳмонберди Эгамбердиев гуфтааст, ки "НКВД ба ғайри дастхатҳои бисёри нодир ду девони ғазалиёт, чандин манзума (достон), қасидаҳои маро сӯзондааст, қошқи худӣ маро месӯхтаанд дастхатҳои маро даст намекоштанд. Қошқи, дар ҳаёс мемурдам ин фоҷиаро намедам".

Тамхид чӣ одами матиниро ба будааст, ки дар поёни умр, аз соли 1957 то 1976, яъне дар бист соли боқимондаи заъфи пирӣ ва дардамандӣ боз нерӯе дар оташи боқимондаи дилш дарёбад ва зиёда аз 16 ҳазор мисраи шеър навидад.

Ин шеърҳо, хушбахтона аз ҷониби донишмандони машҳур, академик Шавкат Воҳидов ва шарқшинос Камол Воҳидов дар шакли китоб дар Тошканд аз ҷониби нашриёти "Фан" соли 1995 ба таъби расидаанд.

Дар бораи донишмандии ӯ соатҳо харф метавон зад. Раҳмонберди Эгамбердиев ёдовар шуд, ки боре ӯ бо Ҳабиб Юсуфӣ дар суҳбати Тамхид шудаанд ва Қорӣ Масеҳӣ оид ба маз-

мун ва сифоти як байти Бедил ду соати тӯлонӣ суҳбронӣ кардааст.

– Бо Қорӣ Масеҳӣ бисёр нишастан хатарнок буд, – гуфт Р.Эгамбердиев, – зеро доимо тахти назорат буд. Ба ҳамаи сабаб мо аз ин марди фозил барои афзоиши дониши худ дигар истифода карда натавонистем.

Бо ибтиқори камина ва кӯшиши рӯшанфикрони Самарканд барои реабилитатсияи ҷамъиятии ӯ як ҷашнашро соли 1996 дар Самарканд ба нақша гирифтём. Зеро ӯ 105-сола шуда буд. Ба ин муносибат ҳокимияти ноҳияи Сиёбӣ шаҳри Самарканд, Маркази филологияи Донишгоҳи Самар-

да гуфтанд: дилам аз ғояти ҳаяҷон тап тап мезанад.

Вакте ки ба ҳонаи Қорӣ Масеҳӣ даромадем, пирамарди нуриро дар пешгоҳи ҳона ба курсии бисёр мунаққашӣ шохона нишаста дидем, ки ба инсонии оддӣ не, ба пайғамбар монанд буд. Он қадар аз сару рӯйи нур меборид, ки тасвир наметавон кард!

Баъди вохӯрдӣ ва ҳолпураи ба мо дар кунҷи ин ҳона дар атрофи сандалӣ ҷой доданд.

Дар байн ҳомӯшӣ пайдо шуд. Бузургии ин устоди суҳан он қадар таъсир дошт, ки ман худро "ҷун мӯрае дар назди фил ҳис мекардам ва суҳа-

ҚОРӢ МАСЕҲӢ ТАМҲИД — КЛАССИКИ ОХИРИН

канд ва гузари Ялангбек ҷамъомади ҷашнӣ орошад.

Дар ин ҷамъомад бори аввал оиди эҷодиёт ва рӯзгори Тамхид аз ҷониби донишмандони варзида гузоришҳои илмӣ ва тарҷумаҳои карда шуд ва ҳақиқати ҳол баён гардид. Тамхид ба макрми сазовори худ, яъне ба пахлуи шоири классик Нақибхони Туграл гузашта шуд.

Болта Ортиқзода нақл карданд, ки пас аз баргаштан аз ҳаёс низ ҳукумат Қорӣ Масеҳӣро зери назорат нигоҳ медошт ва мо ба ҳонаашон рафта аз ҳолати хабар гирифта наметавонистем.

Вале рӯзе аз Душанбе Улӯғзода омаданд ва гарчанд мушқилоти ин масъаларо фаҳмондам, боисрор тақрор мекарданд, ки то ин классики зиндари набиам, ба Душанбе намеваам. Сипас ман ба ҳонаашон рафтам, маро ба даромадан роҳ надода хабар доданд, ки касеро қабул намекунанд, зеро бемори бистарианд. Улӯғзода рӯзи дигар боз маро ба ҳавли Қорӣ Масеҳӣ фиростода таъкид карданд: «Агар зарур бошад, ҳоки дарашонро бӯсед, вале иҷозати дидорбиниро ба даст оред».

Ман боз ба тағи дари ҳавли Тамхид омадам ва ба наздикии шоир фаҳмондам, мехоме, ки ба дидори Тамхид мушарраф шудан меҳодам, бузургарин адиби тоҷик, классики муосир Сотим Улӯғзода аст, инро ба худӣ Қорӣ Масеҳӣ расонида, имкони кай қабул карданишонро маълум кунот.

Сипас хабар оварданд, ки фардо дар фалон соат биёем. Вакте ки рӯзи дигар ба тағи дари ҳавли Қорӣ Масеҳӣ расидем, Улӯғзода истоданду даст болои дил нақиб-

не ба забон оварда наметавонистам. Хушбахтона Улӯғзода як шеъри калони Тамхидро аз ёд бо овози марғуладор ва самимияти хос ба хондан сар карданд.

Вакте ки шеър тамои шуд, Қорӣ Масеҳӣ бемадор даст ба дастмонаҳои «таҳти худ» таъа дода рост шуданд ва ба ҷониби Улӯғзода шифофтанд, ки ба расми миннатдорӣ аз ҷабнашон бибӯсанд. Улӯғзода бошанд аз ҷойи худ ҳаста ба ҷониби Тамхид давидан меҳостанд, аммо пойҳои дарозашон дар даруни сандалини худ дармонда буд.

Сипас ҳар ду классики зинда ҳамдигарро ба оғӯш гирифтанд ва аз ҷашмони ҳар ду ашқи шашқатор мешорид.

Инро навишта чоп кардан даркор гуфта будам ман. Ман инро кайҳо навиштаам, гуфтанд Ортиқзода.

Сипас нафаре омаду мавзӯи сӯҳбатомон дигар шуд ва ман тафсилоти ин вохӯриро пурсида натавонистам.

Ҳоло Улӯғзода ҳам дар қайди ҳаёт нестанд Ортиқзода ҳам.

Тамхид оиди вазъи замонааш дар як ғазалаш чунин байтҳо дорад:

Ҳарчанд ҳуррам аст гулистон,

вале чи суд,

Гашта кунун нишамани

ҷузгу қалогҳо.

3-оҳанги дилнавоз ҷамъуна

бунбулон,

Боло гирифта қар-қари

ғавғои зогҳо.

Дилҳо шуда ба заҳми ситам хаста,

зай табиб,

Ку марҳами илloch ба ин

дарду доғҳо.

3-ин охи оташин, ки зи дил шӯъла

баркашинд.

То боми чарх бар шуда дуд

аз димоғҳо.

Тамхид гуфтае, ки ба дил дошт,

гуфту рафт,

Шояд қабули халқ шавад ин

балоғҳо.

Шодравон Раҳмонберди Эгамбердиев, ки аз дӯстони Ҳабиб Юсуфӣ буди камина солҳои 1964-69 дар Донишгоҳи Самарканд ба шундани маърузаҳои илмӣ ӯ шарафёб шудааст, нақл карда буд, ки ҳам нозирону ҳам душманони шахсии Тамхид забон як мекунанд, ки ӯро кушанд. Хеле норухат буданд, ки ҷаро бо ин қадар азобҳои аз сар гузаронидаш умри дароз дида истодааст. Барои ин кор қотилро бо маблағи калон киро мекунанд. Ба қотил мефаҳмонанд, ки Тамхид иблис аст ва куштани ҷунин одам кори савоб мебошад.

Қотил дар даст ханҷари бараҳна ба ҳавли Тамхид мебарояду зуд берун меояд ва ба онҳое, ки хабари марги Тамхидро интизор буданд, меғӯяд: Шумо ба ман гуфтед иблис, о ин одам пайғамбар аст! Ман пайғамбарро кушта наметавонам. Ва ханҷарро ба замин зада гуфта меерам.

Тамхид ҳаёти пурхатари худро дар шеър чунин баён мекунад:

Надида хотири осудае зи дасти

рақибон,

Ба хоку хун чу шаҳиди ҷафо

тапидаму рафтам.

Набуд як нафасе аз умр бе

ғумони хатарҳо,

Мисоли оҳуи ваҳшатгузин

рамидаму рафтам.

Охириин шоири классики тоҷик Тамхиди Фазоилнамани соли 1976 дар қулбаи фақиронаи худ дар гузари Ялангбегӣ Самарканд дар 85-солаги аз олам даргузашт. Ман он вақт дар Душанбе мезистам. Ин хабарро нашунидам, маълум, ки аз адибони тоҷик касе низ нашундааст. Касе аз адибони тоҷик шарафёб нашудааст, ки як пойи тобути ӯро бардорад. Ҳукумат бошад, назорат кардааст, ки дар маросими мотам касе нутқ накунад. Воласин классикро ҳамсояву ҳамгузархояш ба роҳи охириин ғусел кардаанд.

Рӯзе як нафар узви Иттифоқи навиҷандагони Тоҷикистон ба Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакӣ як китоби дастхатро барои фуруш меорад. Матнишонони ин паҳушшогҳ, ки хати зебои Тамхидро мешинохтанд, ба ӯ ин ҳодисаро маълум кардаанд. Қорӣ Масеҳӣ гуфта будааст, ки ин дастхати нодир дар байни ҳамаи китобҳои ҳукумат сӯхта буд. Ин одам ба ҳаёс баъдгарӣ Тамхид ва сӯзондани китобҳои ӯ чӣ алоқае дорад? Чунин воқеаҳо тадқиқоти алоҳидаро меҳодад.

Адаш ИСТАД, навиҷанда.

Мусоҳиба

МАХЗАНИ ХУЛҚИ ШАРИФ ВА ЛУТФИ ЛАТИФ

Чанде пештар устоди бахши ўзбекии факултаи филологияи ДДС Ҳотам Умуторов асареро бо унвони «Ўзгалликка бахшида умр» («Умри бахшида ба зебоӣ») доир ба фазилатҳои инсонии устоди гарномоя, мудири кафедраи забон ва адабиёти тоҷики факултаи филологияи Донишгоҳи давлатии Самарканд, доктори илмҳои филология, профессор Чумъа ҲАМРОҲ тақдими хонандагон намуда буд. Воқеан, ин китобчаи хурд тавсифномаи бадеист дар шинохти шахсият ва фазилатҳои Чумъа Ҳамроҳ, Муаллиф дар даромади суҳан изофа мекунад, ки шояд ин қатраҳо дигаронро низ водор кунанд, ки донишхоҳишонро дар бораи устод биғӯянд. Ба ин хотир хостем бо мавсуф суҳбате анҷом диҳем. Бигӯзор: «Муш худ биғӯяд...»

– Устоди ғиромӣ, муносибати шумо ба китоби профессор Ҳотам Умуторов «Умри бахшида ба зебоӣ» чӣ гуна аст? Дар он чӣ андоза ҳолисона шахсияту фазилатҳои шумо тасвир ёфтаанд?

– Албатта, бародари ғиромикадр Ҳотам Умуторов дар ҳақи банда лутф кардаанд. Он чи он кас навиштаанд, мушоҳидаҳо ва қазовати бародарона, ҳолисона ва содиқонаи худашон аст. Воқеият ин аст, ки одамон, дар маҷмӯи аҳли ҷомеа дар баробари инсонҳои дигар оинаанд. Мо ҳоҳ неқ бошешу ҳоқ бад, ин оина аъмоли моро инъикос мекунад.

Мисли садҳо ҳамаватанон ҳамақасбон банди низ дар ҳидмати ҳамаи халқу ватан ҳастам. Агар як зарра дар пешрафти шуқубоии диёр ва инкишофи мактабу маорифи саҳме дошта бошам, худмаро хушбағт меҳисобам.

– Шумо дар интиҳоби ҳар чиз табиӣ нозуку диди баланд доред ва зеботарини бехтаринашро мепасандед. Зебоӣ аз назари шумо чист? Зеботарини ҳар чӣ мебинед?

– Одамиизод вобаста ба синну сол зеботарини мекунад ва мафтуни он мешавад. Шояд дар ҷавонӣ ҷузъиёти зебоӣ арзишмандтар менамуд. Ба касе ва ҷизе дил медедам, ки аз ҳама кас ва ё аз ҳама ҷиз зебо бошад. Акнун дар ғуруби умр ба ин суол ҷавоб додан ман душвор аст. Ҳама кас ва ҳама ҷиз ба назарам зебо ва нотақдор менамояд. Ва меандешам, ки зебоӣ ба ҷузъӣ, балки қулӣ аст ва ба қадри қул дар вақташ бояд расид.

Ҳама ҷиз дар ҳаёт зебот – ҳама зиндагӣ, ҳама Ватан, ҳама хушӣҳои ҳаёт. Агар дар навраи табиӣ мо бо маҷмӯи зеботҳои ҳу нағирам, мо бисёр ҷизхоро аз даст медиҳем. Ҳама назоратро ҳама нафосатро. Тафаккурмон дар шинохт ва ҳифзи зеботи қомил намешавад...

– Дар китобчаи номбурда дар бораи илтифоти тавачҷуҳи зеботи шумо ба занҳо суҳан рафтааст. Лутфу меҳрубонӣ ба занон ҳам аз фазилатҳои нек аст. Зеро Расули ақрам (с) ба ин маънӣ фармуда, ки «Бехтарини мардоҳ ҷаҳонхӯраанд, ки дар муносибат ба занон маро пайравӣ кунанд». Оё эътибори меҳрубонӣҳои шумо ба ҷинси латиф ба хотири ҳамаи ҳаёс аст?

– Ин ҳаёс, пеш аз ҳама, масъулияти ҳар инсонро дар назди зан таъкид дорад. Дар маҷмӯи бошад, аз оғоз то ба имрӯз назари ман ба зан орифонаву содиқона буди ҳаст. Ҳамчунон ки як ориф барои идеалаш ҷонфидост, ман низ дар шинохт ва эҳтиром гузаштан ба зан дар ҷунин мавқеа ҳастам. Зан – модар, зан – хоҳар, зан – ҳамсар, зан – духтар, бубинед, оё метавонед аз ин халқа раҳой ёбед?! На! Ин халқаҳои зиндагист, ки агар ризои онро наёбед, ба ҷо нахоҳед расид. Ва шояд шояд бехтар аз ман дар ин боб ҳулосабарорӣ кардааст:

Баҳри шир андар бихишти ҷовидон

Аз ризои модарон гардад равон.

Ба ҷо овардани ризоияти модарон занони азизу ғиромикадри мо аз воҷоботи амалу кирдори ҳар инсонии масъулиятшинос ва ҳақшинос аст. Банда аз рӯйи ҳамаи меёр дар зиндагӣҳо бо занону модарону хоҳарони азиз муносибат кардаам...

– Ҳар каси рафтору кирдори шуморо ба мушоҳида гирифта, ба ин ғумон мееравад, ки гӯё азми иҷрои рисолатеро доред. Ҳамаи миёни тоифаҳои ғуноғуни мардум ҳастед. Ин чӣ гуна рисолат аст?

– Бисёр фикр мекунам, ки бо ин қадар осори бузурги ҳикмаӣ ва таълими, ки аз гузаштагон ба мо мерос мондааст, ҷаро мо дар иҷрои рисолати инсонӣ камзарфу камҳиммат ҳастем?! Рисолати инсон қабл аз ҳама созандагист, ба маънои васеи ин калима. Ҳоҳ дар муҳити ҳонаводагӣ бошад, ҳоҳ дар ҷомеа. Дар иҷрои рисолати инсонӣ Саъдӣ Ҳамсафарӣ зиндагӣи ман буди ҳаст. Вале афсӯс меҳурам, ки на ҳама вақт хостаҳоям иҷро шудаанд. Вакте, ба ифодаи шумо, дар маслиҳате аз «миёни тоифаҳои ғуноғун» нақом берун меоям, тасаллоям байтҳои зерини шоир аст, ки гуфта:

Эй фалак, мо асирӣ банди туем,

Фикри моро аз ин нақтар кун.

Ду рафиме мухаллифавоз,

Вазми моро ба ҳам баробар кун...

– Дар саросари ҷумҳури ва берун аз он ёру ошноҳои зеботе доред ва ҳамаи кӯшиш ба ҳарч медеҳед, ки ба ҳолпураи дилчӯи, аёдатӣ бемору табриқи соҷибаше, ба мотаму тӯю сури онҳо фурусат пайдо кунед. Ҳатто барои мӯддати кӯтоҳе ҳама омода ҳастед фарсаҳо роҳ паймуда, ба манзили дӯстон биравед. Оё барои ин қадар кор сармоияи зеботи дӯштан муҳим аст ва ё майлу хоҳиш қиёфат мекунад?

– Ҳамаи инсонҳо, ҳоҳ ҳешу ҳоҳ бегона, ба дилҷӯиву меҳрубонӣ, ба шафқат нибз доранд. Барои иҷрои ин кор пул ҷизи муҳим нест, ҳиммат лозим аст.

– Шумо инсонии кордону корчаллон ҳастед ва дӯстону ошнохоягон ҳуб медонанд, ки ҳама корхоро раҳораҳ ва сарителефонӣ ба амал меҳасонед. Чӣ гуна ба ин муваффақ мешавад?

– Намедонам то кучо «қордону корчаллон» ҳастам, вале як ҷизро ҳуб медонам, ки агар инсон дар иҷрои мушқиле, ҳоҳ ба манфиати худаш бошад ҳоҳ ба суди дигарон, нияти нек ва талоши содиқона дошта бошад, ҳама мушқилӣ худашро ҳал мекунад, ҳама ба дигарон ёри меҳасонанд. Дар ин замина фақат содиқона талош бояд кард. Зоҳирнамоиро ҳуш надорад.

– Қомоли сифатҳои неқи худро на-таҷрибӣ асарӣ қадом ҳамаиниш медед? Ё ин ҳама бар асарӣ қамми пандҷӯву ҳикматхон ва ибратир доштанатон бар зиндагист?

– Дар ташаккули шахсият ва сифатҳои неқи инсонӣ ин ду омиле, ки шумо зикр кардед, нақши асосӣ ва муҳим доранд. Хушбахтона, дар зиндагӣ таъсири неқи ин ду омил, яъне ҳамаиниш ҳуб ва пандгирӣ аз воқеиятҳо сарнавиштор дар ман зиёда будааст. Ҳамаинишони аввалини неқисоли ман қалонҳои ҳонаводаамон, аз падар сар карда то қарибони дигар буданд.

Муҳити ҳонаводагӣ маро аз шарри ахлоқӣ ҳифз карда, ба қамол расонд ва қамламо ба бадӣ неқи зиндагӣ қушод.

Аз омилӣ таъсиргузори дигар дар ин замина устодону рафисони мактабӣву донишгоҳӣ ва ҳамкорону шарикони зиндагӣ, ки ҳама, ба бахти ман, ба маънои тоҷаш инсонҳои шарифу неқоҳу раҳнамо буданд, наметавонам ёд кунам. Устодони азизу шарафмандам, муаллимонӣ фанӣ забон ва адабиёт дар мактаби миёнаи ба номи Фирдавӣ дар зодгоҳам Сангмӯла, ҳамсабақонам дар Донишқадаи омӯзгорӣ Душанбе, устодони кафедраи забон ва адабиёти донишгоҳ, ҳамкорон ва шахсиятҳои зеботи дигар, ки тӯли солҳо бо эшон ҳамаинишони робитаи наздик доштам, бемӯбалиға дар тағйиру тақмили сифатҳои неқи инсонии ман таъсир доштад.

– Дар ҳама вазъият салоҳи кор меҷӯед ва муросову мадорро...

– Дар ҳама давру замон салоҳи кор, муросову мадорро ҷузъӣ асосии ахлоқӣ инсон тавсиф шудааст. Манмирони гузаштагонӣ мо, аз ҷумла Фирдавсии бузург, «бадандешиву кеши аҳриманӣ» шинохтаанд. Ин ҳидоят ва раҳнамои неқон меъёри амалу кирдор ва зиндагӣи ман дар давоми умр буди ҳаст. Муросову мадорост, ки дари раҳмат ва шафқатро ҳамаи ба рӯи инсонҳо қушода медед.

Салоҳи кор дар ҳамаи давру замонҳо омилӣ осомӣ ва пешрафт буд ва меҳонад, ҳама дар зиндагӣи шахсият ва ҳама дар ҳаёти иҷтимоӣ. Аз ин назар шоир ва ормони банди ҳамаи муросову мадор буди меҳонад.

– Дар бораи устодатон, адабиётшиносии номии кишвар, шодравон Ботурхон Валихочаев ва нақши ӯ дар ҳаёти шумо баёни қадом нуктаҳо ноғузир меҳисобед?

– Устоди зиндаёд Ботурхон Валихочаев инсонии қомил ва раҳнамои содиқ буданд. Аз фазилатҳои неқи инсонӣ ва устодии он кас метавон соатҳо харф зад. Аллоҳи вобаста ба суоли шумо чанд нуктаро таъкид карданиам. Аввал ин ки устод шахси масъулиятшинос, донишманди забардаст ва устоди саҳт-ғиру ғамхор ва неқоҳи буданд. Ҳамаи дар ғами пешрафт ва шуқубоии кишвар ва илму мактабу маориф буданд. Дар қатори чандин нафарони дигар маро низ побало бурданд, ёд доданд, дастгириам карданд. Худо раҳматашон кунанд!

– Барои қамоли маънавии инсон нақши муҳити ҳонавода муҳим аст, ё муҳити иҷтимоӣ ҳама метавонад як инсонӣ дар оила тарбият надидадо ба қамол расонад?

– Ҳар ду омиле, ки ёд кардед, дар ташаккули маънавии инсон муҳим ва таъсиргузор аст. Инро донишмандони соҳаи таълиму тарбия низ таъкид ва таъкид кардаанд. Ин суҳани Абӯалӣ ибни Синосӣ, ки меғӯяд: «Тарбия аз батни модар шурӯъ мешавад», маънои амин дорад.

Ҳонавода зинаи аввал ва муҳим дар қамолоти маънавии инсон аст. Вале ин гуфта масъулияти муҳими иҷтимоиро низ дар ин замина қам намекунад. Инҳо ду омиле ҳастанд, ки инсонро аз замони наврастӣ то давран қамолот ҳама меҳасонанд, ҳама меҳасонанд, то ҳол намонанд.

– Дар суҳбатҳо аз маҳфилҳои дӯстона ва аз шахсиятҳои бузург ёдоварӣ мекунад. Боре аз ёддоштҳои марбут ба модаратон нашунидаем. Дар ташаккули шахсияти шумо модаратон чӣ саҳме доранд?

Дар шаҳри Қувасой, ноҳияҳои Олтиариқ, Бешариқ, Фарғона, Қува ва Учқуриқи ба меваву сабзавот иҷтисосиҷида шудаи вилоти Фарғона 20 кластер фаъолият мебардад. Аз ҷониби кластерҳои маъзур дар давоми солҳои 2020-2021 ба амал баровардани 172 лоиҳаи қимати умумиаш 253,4 миллиард сӯмина ба нақша дароварда шудааст.

Фарғона дар соҳаи боғдори ба мактаби калони таҷриба доро мебошад. Зардолу, шафтолу, нок, гелос, анҷир, анор, беҳӣ, ангур, помидор, бодиринг, пиёз, сирғибез ва дигар меваву сабзавоти истехсолоти ин макон имрӯзҳо ба дигар кишварҳо содир меғарданд.

Дар ноҳияи Қува беш аз 13 ҳазор гектар майдони боғ ва сабзавот мавҷуд буда, соли ҷорӣ расонда додани беш аз 142 ҳазор тонна меваву сабзавот ба назар гирифта шудааст. Баҳри таъмини бехатарии хӯрокворӣ ва ба мақсади бештар рӯёндаи ҳаҷми маҳсулот дар шароити пандемия соҳибкорон аз тахти дил меҳнат мекунанд.

Дар ноҳия 5 кластери меваву сабзавот ташкил намуда ба онҳо 2 ҳазору 441 гектар майдон ҷудо кардаанд. Аз ҷониби кластерҳо ба ҷойи боғу тоқзорҳои бешарқар боғҳои интенсив барпо шуда, ба аз нав қоркарди меваву сабзавот ва ба содиқунии онҳо эътибори алоҳида медиҳанд. Соли ҷорӣ ба қидори 60 миллион доллар маҳсулоти хоҷагии кишлоқ содир гардид.

Суратгир: М.ҚОДИРОВ (ЎзА).

Пурсиши иҷтимоӣ

НАЗАРЕ БА САҲИФАҲОИ КИНОСТУДИЯИ ТОШКАНД

Дар ин рӯзҳо, ки «пандемия» ҳанӯз идора дорад, ба шиори «Дар хона монед!» зиёд дучор меоем. Барои он ки дар хона зик намонем, телевизион то имкон будан барномаҳои ҷолиб намоиш медиҳад. Филмофаронамон рӯзҳои пурташвиши эпидемия низ саҳнаи эҷодро тарк накарданд. Ба муносибати 75-солагии Пирӯзии бузург «Илҳақ»-и коргардон Ҷ.Аҳмедовро, ки дар мавзӯи ҷанг буда, нони нав аз танӯр кандаро мемонд, бо эҳсосе тамошо кардем.

Вале аз телевизион рӯзҳои карирантин бештар филмҳо, ки дар бойгонӣ нигоҳ дошта мешаванд, намоиш ёфтанд, ки аксарияташон ганҷинаи бебаҳо мебошанд. Нахустин киностудия дар ҷумҳурии мо кай қушода ба кино дар ин сарзамин кай арзи ҳастӣ намуд?

Фикр мекунем, рӯзномаҳои таърихи филмҳои бадеию ҳуҷҷатии синемагарони мо, ки тӯли наздик сад сол роҳи душвор, вале пуршаъро тай намуд, бифарқ нест. Бинобар ҳамин тасмим гирифтм ба саҳифаҳои рангини он як назар афканем, таърихи на он қадар дур марбут ба филму киностудияҳои мо дар тасаввуроти хеш зинда гардонем.

Корҳои ба тасвири хроникалӣ афтондани қаламрави мо тақрибан аз миёнаи солҳои ҳаштодуими асри XIX оғоз ёфта, ба онҳо наворбардорон аз Фаронса ва Русия омада буданд. 1 июли соли

1925 бо унвони «Шарқ ҷолдузи» дар шаҳри Тошканд нахустин киностудия ташкил карда шуд. Аввалин филме, ки дар диёри мо ба сурат бардошта шуд, тахти ҳамкорӣ бо «Пролеткино» арзи ҳастӣ кард ва «Муслима» унвон гирифт. Худи ҳамон соли 1925 он ба экран баромад. Саидалиева ва Раҳматова дар «Муслима» нақшҳои асосиро иҷро карданд. Ин филм дар асоси маводи ҳуҷҷатӣ таҳия гашта, баъдтар тамошобинон бо нахустин филми бадеии эҷодкорони худӣ шинос шуданд, ки «Гурӯҳи Ровот» ном дошт. Мубориза ба мубоили босмачиён дар филм инъикос ёфтааст. Дар офаридаи ин филм Раҳмат Аҳмедов, Сулаймон Хочаев, Раҳим Пирмуҳамедов, Комил Ғармов барин аввалин актёр ва коргардонҳои маҳаллӣ хидмати босазо кардаанд.

Аз соли 1925 то 1941 «Шарқ ҷолдузи», ки баъдтар «Киностудияи Тошканд» ном гирифт, беш-

тар аз 20 филми беовоз ва 3 филми овознокро ба сурат бардошт. Аввалин филми овознок – «Қасам» соли 1936 офарида ва соли 1937 дар Даҳаи нахустини адабиёт ва санъати Ўзбекистон дар Маскав муваффақиятнок намоиш дода шуд. Нафақат дар ҷумҳуриҳои собиқ иттиҳод, балки дар Фаронса, Туркия, Эрон, ИМА барин кишварҳои дунё тамошобинони сершумор онро пазируфтанд.

Соли 1940 дар асоси сценарияи Комил Яшин филми бадеии «Асал» ба сурат бардошта шуд. Адибон ва драматургҳо ба эҷоди филмномаҳо ҷалб ва ҳамкориҳои аҳли қалам ва синемагонро ба ташаббуси Наби Ғаниев ривочи тоза ёфт.

Дар солҳои Ҷанги дуоими ҷаҳон аз як қатор шахрҳои дигари ҷумҳуриҳои бародарӣ коргардонҳо, операторҳо, драматургҳо ба Тошканд омаданд. Дар баланд бардоштани маҳорати касбии ҳодимони кинои мо ҳамкорӣ ва паҳлӯ ба паҳлӯ фаъолиятбарии эҷодкорони соҳа таъсири бури расонд.

Идда аз ин мутахассисони варзидидаи синема, ки эвазати саркарда шуда буданд, бо К.Ғармов, Ғ.Азизов, З.Собитов, Н.Ғаниев, ки чехраҳои намоёни режиссурии санъати кинои мо ба шумор мерафтанд, таърибҳо баҳам диданд. Ба «Киностудияи Тошканд» аз майдонҳои ҷанг хроника ва тасвириҳои бақадри ҳуҷҷатӣ фариштадо мешуданд. Операторон Раҳимов, Ковнат ва Лейбов, ки дар мактаби студияи зикршуда тарбия ёфтаанд, дар размоғҳои хунин қарамонона ҳалок шуданд. Яке аз устодони филмҳои ҳуҷҷатии «Киностудияи Тошканд» Ҳунарпешаи мардумии шӯравӣ Малик Қаюмов дар майдони ҷанг аккосиҳо мекард. Баъди заҳим шудан ӯ ба диёр баргашт, соли 1943 филми ҳуҷҷатии «Ўзбекистони советӣ»-ро офарид. Ҷасорати ҷанговарони мо дар филми «Мо ғолиб меоем»-и К.Ғармов таъриб ва муассир тасвир ёфтааст. «Тешабой Одилов» ном филми кӯтоҳметраж, ки тахти ҳамкорӣ бо «Студияи Тошканд» ба навор бардошта шудааст, солҳои ҷанг дар фронт низ намоиш дода мешуд.

Соли 1943 филми «Насриддин дар Бухоро», соли 1945 «Тоҳир ва Зукро» ба экранҳои мамлакат баромаданд. Ин ду филм дар экранҳои хориҷ низ бомуваффақият намоиш ёфта, эътибори ҷаҳониро ба худ кашиданд.

«Киностудияи Тошканд» аз миёнаи солҳои 50-уми қарни сипаришуда бо номи «Ўзбекфилм» фаъолиятро идома бахшид. Соли 1992 дар назди он вазифаҳои боз ҳам ҷиддитар гузошта шуданд.

Аз ҷониби ин студия бештар аз 500 филми бадеӣ офарида шуд. Филмҳои зиёди мультипликасионӣ низ маҳсулоти он мебошанд. Дар назди киностудия ташкил шудани киножурналҳои «Наштар» ва

«Зумраша», айни замон, воқеаи муҳим дар олами кинои мо ҳисоб ёфт.

Дар давраҳои мушқил, хусусан, солҳои 1925-1935, ки кинои бадеии мо нав шакл мегирифт, ҷуз коргардонҳои номваре, ки дар боло зикр ёфтанд, С.Хуҷаев, Э.Ҳамроев, М.Доронин, Б.Доброжанский, А.Дори барин кинорежиссёрон дар рушди ин нави санъат хидмати арзанда намуданд. «Зани дулум», «Барқарорӣ», «Рамазон», «Пеш аз субҳ» ном картинаҳо, айни ҳол, нахустин меваҳои киностудияи «Шарқ ҷолдузи» ба шумор мераванд, ки ҳанӯз дар бойгонӣ маҳфуз дошта мешаванд.

Баъди Ҷанги дуоими ҷаҳон офарида шудани «Саргузаштҳои Насриддин» (коргардон Н.Ғаниев) ва «Алишер Навоӣ» (коргардон К.Ғармов) воқеаи муҳим дар ҳаёти фарҳангии ҷумҳурии эътироф гашт. Солҳои 50 ва 60-уми асри гузашта авлоди нави филмофарони мо ба арсаи эҷод қадам гузошта, кинои бадеиро ба дараҷаҳои баланд бардоштанд. Дар ин қараён «Ту ятим не» (коргардон Ш.Аббосов), «Нафосат» (Э.Зишмуҳамедов), «Ҳаёт шаб гузашта буд» (Ҷ.Назаров), «Рӯзгори моӣ» (Ҷ.Азизов), «Синчал» (Л.Ғафизиев), «Себҳои соли 41-ум» (Р.Ботиров) барин филмҳои барои мо шинос ба экранҳо баромаданд.

М.ШОДИЕВ.

ОИЛАИ ЎЗБЕКИСТОНИ ДАР ШАРОИТИ ХУДМАХУДУКНИ: МУНОСИБАТҲОИ ДУТРАФА ВА ДОИРАҲОИ МАСЪУЛИЯТ

(Аввалаш дар сах. 1).

Ба ақидаи пурсидашудагон, сабаби ҷанҷолҳо аз як тараф, зулми зани калонсол, савийи ӯ ба назорати пура аз болои арӯсаи бошад, аз ҷониби дигар, омода набудани зани ҷавон ба ҳаёти оилаӣ ва бо сабаби синну сол ва набудани таъриба аз ӯҳдаи корҳои хона баромада натавонистани ӯ мебошад.

Пурсиши телефонӣ нишон дод, ки сабабҳои асосии муноқишаҳои оилаӣ набудани нахуштагарфаҳми дар байни аъзои оила; ҷанҷолҳо дар заминаи маъиш, мушқилолӣ модӣ; муносибати бемасъулиятона ба ӯҳдадорҳои оилаӣ; савийи ҳукуми худро гузарондан ва бечуну чаро тобеи худ гардондани яке аз ҳамсарон мебошанд. Баъзе шахрвандон яке аз сабабҳои муноқишаҳои дуру дароз дар хона мондани ҳамаи аъзои оила меноманд.

Ҷорҳои ҷаҳони карантин ва тартиби худмахуҷудкунӣ, ки ҷавобан ба пандемияи коронавирус ҷор карда шудааст, ба зиёди шудани муноқишаҳои оилаӣ ва афзоиши ҳодисаҳои зӯрварии хонагӣ дар тамоми ҷаҳон оварда расонд. Мувофиқи маълумоти СММ, ҳар зани сеюм дар ҷаҳон бо зӯрварии хонаводагӣ рӯбарӯ мешавад.

Дар давраи мубориза бо сирояти коронавирус Комиссияи оид ба баробарии гендерии Ҷумҳурии Ўзбекистон бо мақсади хифзи ҳуқуқҳои занон, пешгирии зулм ва зӯрварӣ нисбати онҳо хидмати кӯмак ташкил намуд. Бо шарофати ин, аъзои оилае, ки аз ҷониби ҳешовандонашон зулм мебинанд, метавонанд ёри воқеии таҳассусӣ ва дастгирӣ равонӣ гиранд.

Иштирокиёни пурсиши телефонӣ қайд карданд, ки аъзои дигари оила низ мавриди муноқишати бешафқатона қарор мегиранд. Ба гуфти пурсидашудагон, оддони калонсол хеле кам, аммо ба ҳар ҳол қурбони зӯрварии хонаводагӣ мешаванд, ҷуни бар асари синну сол ҳислат ва рафтори онҳо тағйир меёбад, ки метавонад ба аъзоёни оила мушқилол ба бор орад.

Бинобар ақидаи 63,1 Ҷоизи иштирокиёни пурсиши оила мустаҳкамтар ва устувортар гардида, муносибати байни аъзои оила он бехтар шуданд, бисёр пурсидашудагон қайд карданд, ки онҳо ҳақиқати ҳикмати машури

«Хонаи ман – қалъаи ман»-ро дарк ва ҳис намуда, яддигарро аз нав кашф карда, қадри намуни нуктаи назар, манфиат ва озодиҳои шахсии шахсон наздик, аз мушқилол бо ҳамдигар қаноатмандӣ ҳосил намударо омӯхтанд. Мувофиқи 13,6 Ҷоизи пурсидашудагон тартиби зани ҷавон ба ҳаёти оилаӣ ва бо сабаби синну сол ва набудани таъриба аз ӯҳдаи корҳои хона баромада натавонистани ӯ мебошад.

Пурсиш нишон дод, ки сабабҳои асосии муноқишаҳои оилаӣ набудани нахуштагарфаҳми дар байни аъзои оила; ҷанҷолҳо дар заминаи маъиш, мушқилолӣ модӣ; муносибати бемасъулиятона ба ӯҳдадорҳои оилаӣ; савийи ҳукуми худро гузарондан ва бечуну чаро тобеи худ гардондани яке аз ҳамсарон мебошанд. Баъзе шахрвандон яке аз сабабҳои муноқишаҳои дуру дароз дар хона мондани ҳамаи аъзои оила меноманд.

Ҷорҳои ҷаҳони карантин ва тартиби худмахуҷудкунӣ, ки ҷавобан ба пандемияи коронавирус ҷор карда шудааст, ба зиёди шудани муноқишаҳои оилаӣ ва афзоиши ҳодисаҳои зӯрварии хонагӣ дар тамоми ҷаҳон оварда расонд. Мувофиқи маълумоти СММ, ҳар зани сеюм дар ҷаҳон бо зӯрварии хонаводагӣ рӯбарӯ мешавад.

Дар давраи мубориза бо сирояти коронавирус Комиссияи оид ба баробарии гендерии Ҷумҳурии Ўзбекистон бо мақсади хифзи ҳуқуқҳои занон, пешгирии зулм ва зӯрварӣ нисбати онҳо хидмати кӯмак ташкил намуд. Бо шарофати ин, аъзои оилае, ки аз ҷониби ҳешовандонашон зулм мебинанд, метавонанд ёри воқеии таҳассусӣ ва дастгирӣ равонӣ гиранд.

Иштирокиёни пурсиши телефонӣ қайд карданд, ки аъзои дигари оила низ мавриди муноқишати бешафқатона қарор мегиранд. Ба гуфти пурсидашудагон, оддони калонсол хеле кам, аммо ба ҳар ҳол қурбони зӯрварии хонаводагӣ мешаванд, ҷуни бар асари синну сол ҳислат ва рафтори онҳо тағйир меёбад, ки метавонад ба аъзоёни оила мушқилол ба бор орад.

Бинобар ақидаи 63,1 Ҷоизи иштирокиёни пурсиши оила мустаҳкамтар ва устувортар гардида, муносибати байни аъзои оила он бехтар шуданд, бисёр пурсидашудагон қайд карданд, ки онҳо ҳақиқати ҳикмати машури

Дар ноҳияи Қизилтеппаи вилояти Навоӣ ҳунармандони танӯрсоз бисёранд. Махсусан, танӯрҳои сулолаи Гадовҳо аз қишлоқи Богинишол дар саросари кишвар дидан мумкин аст.

Касби асосии Абдуллобобо Гадов омузгорӣ буда, имрӯзҳо танӯрсозиро писараш Зокир Гадов ва наберааш Шўҳрат давом медиҳанд.

Танӯрсозӣ – қараёни машаққатнок. Лойро то ба дараҷаи зарурӣ овардан заҳмати калон талаб мекунад. Ба лойи «пурташуда» шакл медиҳанд ва онро эҳтиёткорона хуш мекунад, то ки танӯри тайёр ба сохобиш то 30 сол хидмат намояд.

Аснои шинос шудан бо қараёни кори ин хонадон эътибори моро ҳаракати Акбаралии 5-сола ба худ ҷалб намуд. Ӯ бо дастони хурдтарақш ба бобояш лой дароз мекард, ки ин ҳолат мисоли равшани идома ёфтани сулолаи танӯрсозон буд.

Муносибат

Дар моҳи муқаддаси Рамазон мардум аз Офаридгор ба тамоми халқҳо сулҳу оромӣ металабанд, ибодат мекунад, ки аз мусибатҳо наҷот диҳад.

ИФОДАИ РАВШАНИ ИНСОНПАРВАРӢ

Чанде пеш сарвари давлат ба Фармон «Дар бораи омуризиш гуруҳи шахсоне, ки муҳлати қазоро адо менамоянд аз кирдори нораҷои худ сидқидилона тавба карда қатъиян ба роҳи ислоҳшавӣ гузаштаанд» имзо кард, ки ифодаи равшани ҷунин сифатҳои неки халқи мо, мисли меҳрубонӣ, саховатмандӣ, башардӯстӣ ва раҳмидилӣ мебошад.

Мувофиқи фармон 258 шахрванде, ки барои сидир кардани ҷиноят мӯддатӣ қазоро адо менамоянд аз кирдори нораҷои худ сидқидилона тавба кардаанд ва қатъиян ба роҳи ислоҳшавӣ даромадаанд, афв карда шуданд.

Бозгашт ба оилаи волидайн – саробон ва тарбияи кунандагон фарзандон демократии ҳуқуқбунёди башардӯстона ва далаели равшани он, ки озодӣ, шаъну шарафи инсон арзиши олитарин эътироф мегардад, махсус меёбад.

Ф. МУХИДДИНОВА, профессор Донишгоҳи давлатии ҳуқуқшиносии Тошканд. ЎзА.

Дар сурат: дар хонадони Зокир Гадов. Суратгир: Сироҷ АСЛОҶОВ (ЎзА).

МАҲЗАНИ ХУЛҚИ ШАРИФ ВА ЛУТФИ ЛАТИФ

(Аввалаш дар сах. 1).

– Модари раҳматиам фаришта буданд. Мо – фарзандонро сохтанд. Ҷуноне ки меғуянд, падар дар ғами обу нон буд, дигар ҳама ранҷу азоб дар тарбияи мо ба гаддани модари азиз буд. Модар ба сарнавишти фарзандон бепарво набуд. Ҳар қадими моро зери назар дошт. Сатҳириҷояш ҳамеша бо лутфу марҳамат ва меҳру навозеш яқҳо буд. Имрӯз вақте он ҳама ранҷҳои модар барои камол ёфтани фарзандон ёд меояд, обу ҷашмам тар мешавад.

Суоле нороҳатм некунад, ки ин аст: ба ивази он ҳама ранҷе, ки ӯ дар роҳи камолӣ фарзанд кашид, мо чӣ кор кардем?

– Нақди адабии тоҷик дар Ўзбекистон чӣ рушду нумӯе дорад?

– Нақди адабии тоҷик дар Ўзбекистон пешрафт дорад. Донишмандоне дар ин замина фаъолият доранд. Адабиёти тоҷикии Ўзбекистон ҳамеша мавриди назари мунаққидони соҳа қарор дошт. Дар ин замина метавон бо ифтихор аз фаъолияти олимони обрӯманди кишварамон мисли Ҳ.Қудратуллоев (равонашод бод), Ҳ.Ҳомидӣ, С.Савдӣ, А.Абдуллоев, Эргаш Очил, Султонмурод Олим, Файзоҳа Маҳмудов ёд кард. Дар ин самт кӯшиш ва заҳматҳои олимони ҷавон аз қабили Н.Шоалиева, Ҳ.Ҳамидов ва чанд нафари дигар низ сазовори таҳсин аст.

– Аз назари олимони мунаққид чӣ мушқилол имрӯз молики аҳамият хастанд ва бояд омӯхта шаванд?

– Ба назари банда мо дар шинохти осори хунарии адаби дасткӯтоҳию дорем. Нақди адабӣ, пеш аз ҳама, бояд ба хунарии ин ё он адиб баҳо диҳад, арзиши осори ӯро муайян кунад. Аз ин ҳақиқат масъалаҳои назарии нақд дар рӯзгори мо аҳамияти бештар пайдо карда истодаанд, ки талаби вақт аст.

– Дар бораи рушди шеърӣ тоҷик дар Ўзбекистон чандин мақолаи илмӣ ба таъб расидаанд, аммо масъалаи инкишофи насрро то ба ҳол касе аз олимони ҷиддан ба ришати таҳқиқ нақардааст. Насри муосири тоҷик дар кишвари мо аз назари мунаққиде мисли шумо чӣ бурду бохто дорад?

– Воқеан ҳам, насри тоҷикии Ўзбекистон то ҷое аз назари мунаққидон дур мондааст. Ин ҳодиса сабабҳои дорад, ки яқеан нарасидани мунаққидони касбӣ дар ин замина мебошад. Инкишофи насри тоҷикӣ нисбат ба назм дар Ўзбекистон суст аст. Вале ин маънои онро надорад, ки наср сазовори нақду баррасӣ нест. Дар ин замина, месазад, ки аз фаъолияти қаламқашоне мисли Адаш Истад, Бахтиёр Чумба, Маҳбуба Турсунова, Чоранбеи Дехнави, Ҳусам Иброҳим, Муҳаммад Шодӣ, Шариф Халил, Юнуси Имомназар ёд кунем.

Баъзе намунаҳои насри тоҷикии кишвар дар тасвири воқеиятҳои таърихӣ ва рӯзмарра фарогирӣ воқеаи ҳодисаи қомебод доранд. Вале вақте дар боби хунарии тасвиргарӣ суҳан ба миён меоявем, норасоӣҳои зиёданд. Нависандагон, махсусан, ҷавонон, бояд ба тасвири бадеӣ эътибор диҳанд. Адабиёт, ҳоким назм бошад ҳоким наср, бо бадеият, бо мавзӯи мундариҷа ва ғояҳои эҷодии адабиёт аст, вагарна суҳанест хушқу холи.

– Дар замони шӯравӣ илми адабиётшиносии тоҷик бо тақва ба баҳари аз илми адабиётшиносии рус рӯ ба инкишоф ниҳод. Раёботи фарҳангии тоҷику ўзбек чӣ андоза кодир аст, ки ба инкишофи илми адабиётшиносии тоҷик дар ин сарзамин шариоф фароҳам оварда ба баръакс?

– Имрӯз имконе фароҳам омадааст, ки маҳдудиятҳои касбӣ дар ин замина аз байн равад. Илм, аз ҷумла нақди адабӣ, маҳдудиятҳои марзиро наменписандад. Мо бояд таърибҳои нақди пешрафтаи дунёро ба кор гирем. Ҳамчунин, робитаҳои судманди адабию фарҳангии миё-

ни Ўзбекистони Тоҷикистон асоси пешрафти ин соҳаро метавонад фароҳам оварда. Таърибаи тарафайн дар пешрафти соҳа судманд аст, бояд аз он истифода кард.

– Шумо дар баробари ба аъёнаву суннатҳои халқии миллии эҳтиром доштан падидаҳои нави замонавиро ҳам таҳаммул мекунед. Ба қавли шоирани маҳбуб Фарзона «Қаломан шарқиву фирқам фарангӣ, Аҷибам, қуҳнадузи навароғӣ» ...

– Дар ин боб донишманди эронӣ Абдулхусайни Зарринқуб ишораи баҷо дорад, ки меғуяд: «На шарқӣ, на фарбӣ, инсонӣ». Суннатҳои миллии вақте қоросанд, ки ба пешрафт мусоидат кунанд. Дар истифодаи падидаҳои замони низ ҳакин нуктаро бояд ба эътибор гирифт. Ин масъала ҳам ба хунари даҳл дорад, ҳам ба зиндагии иҷтимоӣ.

– Бехтарин дастовардҳои шумо дар зиндагӣ қадомҳоянд?

– Орузҳои ҷомаи амал пӯшиданд: муваффақиятҳои дар соҳаи таълими тарбия, илму маориф дастоварди ман хастанд. Фарзандони солаҳ, ки низ дар хидмати мардум хастанд, ҳади зиндагист барои падар.

– Чӣ чизе дар ҳаётҳои барои шумо бохте калон будааст?

– Ҳаҷоҳе, ки дар ҷавони қардам, аз ҷумла, нарасидан ба қадри вақт ва умри даргузар бузургтарин бохти мананд, ки ҷуброннашавандаанд. – Барои рӯзҳои оянда чӣ орзуи умедҳо дар дил мепарваред?

– Осудагии халқу ободии Ватан ва саодати давлати пири орзуи умеди ҳамаи халқи ман буди хаст.

Мусоҳиби Дилшоҳи ФАҲОДЗОД, устоди Донишгоҳи давлатии Самарқанд.

Андешаҳои омузгор

МУАЛЛИМ – РОҲНАМОИ ЗИНДАГӢ

Бузургонамон илму донишро дар ҳамаи асру замонҳо қадри намунаанд.

Шаҳси илмдиханда, донишбахшанда, дар навбати аввал, бечунуҷаро муаллим аст. Хизмати бузурги омузгор дар додани илму дониш, дар омузонидани маърифату маънавият, дар тайёр намудани Инсонии комил беҳамто аст. Муаллим ифтихор дорад, ки ӯ Инсонро тарбия менамояд, илму маърифат меомӯзонад, дар дили ӯ қадри қимат, меҳру муҳаббат бедор мекунад.

Имрӯз ҳукуматамон одилона, бо ғамхории падаронаи Раисҷумҳур бобати боз ҳам рушду қамол ёфтани насли наврас, хубтар тезтар соҳиби илм гардидаи он ӯ ҳисогзорӣ менамояд. Ин ҳама дастгирӣ ва ғамхорӣ дар соҳаи мактабу маориф аз муаллими имрӯза талаб менамояд, ки боз ҳам бехтар бештар қор кунанд, насли наврасро дар руҳи ҳислатҳои хуби инсонӣ тарбия намояд. Мақсад аз талаботи имрӯза дар соҳаи таълими тарбия нисбати муаллим он аст, ки омузгор болаёқату қордон, дӯстдорандаи касби худ, соҳиби одоби ахлоқи ҳақида, намунаи ибрат, маслиҳатгӯву нуктасанҷ бошад.

Саволе ба миён меояд: оё муаллими имрӯза дорони ҷунин фазилатҳо хаст? Албатта, омузгорони фидойи хеле бисёрданд. Онҳо касби худро дӯст мебаранд, ба насли наврас аз тахти дил таълими тарбия медиҳанд. Пайваста меомӯзанд, донишу маҳорати педагогикашон сайқал медиҳанд.

Мутаассифона, муаллимоне низ дучор меоянд, ки ба касби интиҳобкардашон хунуқназорона назар меафкананд. Аксаран ба дарсҳои бетайёри омада, онро бемармугузоранд. Бахусус, баъзе аз омузгорони ҷавон беэътибор, танбал ва лоқайданд.

Солҳои аввали ба қор омаданамои пеши назар меорам. Аксарияти омузгоронро муаллимони ҷавон ташкил мекардем. Баробари мо омузгорони қалонсолро соҳибқадор қор мекарданд. Мо ифтихор доштем, ки бо устодон ҳампаҳлӯ истода ба насли наврас таълими тарбия медиҳем. Талабу маслиҳатҳои онҳоро даст пеши бар гирифта иҷро менамудем. Ҷуни иҷрои онҳо барои мо – муаллими он вақт ҷавон қонун буд.

Сад афсӯс, ки он одоби худидоракунӣ дар насли ҷавони имрӯза хеле кам дучор меояд. Баъзе аз омузгорон ба талабу маслиҳатҳои устодон эърод мегиранд, дағалона ҷавоб мегардонанд ва ҳатто баъзан ба дилзории онҳо омаданд. Ба худ савол медиҳам. Оё он сибсату ҳашамати устодонро мо – омузгорони қалонсолони имрӯза надорем? Шояд таъсири худро ба насли ҷавон расонида наметавонем?

Қудати тоза ба мактаб омада дар симои муаллим шахси ҳалиму меҳрубон, донову хирадмандро мебинанд. Ҳаракат менамояд, ки ба фазилатҳои олимони бай пайравӣ намояд. Насли навраси имрӯза ҷаҳонбинии васеъ дорад, зирак ва доно аст. Бо мурури вақт бузургтар, ки мешавад, ба муал-

лим баҳои ҳолисона медиҳад. Муаллиме, ки ба саволи хонанда ҷавоб дода наметавонаду дар қушои додани муаммои ӯ ӯҷизӣ мекашад, дар назди шогирдон ва падару модари онҳо эҳтиром ва мақомашро аз даст медиҳад.

Пастраи қадри эҳтирми муаллим танҳо айби насли ҷавон нест. Баъзан ҳаракатҳои ноҷуни омузгорони соҳибқадор низ боиси гӯш шудани шарафи устоди мегардад. Мо дар дарс ба хонанда оид ба зарарҳои носу сигоркашӣ ва майнӯшӣ суҳан меронем. Аммо дар шохидии толибилм ба лаб сигор монда, нос мекашем. Баъзан ошкоро шароб нӯшида, бо ҳаракатҳои номатлуб ва алфози қабех шаъни муаллимиро доғдор мекунем.

Солҳои 90-уми асри гузашта ва даҳсолаи аввали садаи XXI бисёр омузгорон бо баҳонаи моҳонаи кам ё талаботи бисёр аз муаллим дорони мактабро тарк намуданд. Солҳо сипарӣ шуданд. Қадри қимати муаллим бо дастгириву қадриносии роҳбари давлат боло рафт. Имрӯз омузгор нисбатан моҳонаи хуб мегирад. Саҳти зиндагӣ бехтар мегардад.

Он омузгороне, ки соло аз омузшӣ бозмонда машғули қорҳои дигар буданд, касби бошарафи муаллимиро давом додан меҳоянд. Табиист, ки онҳо таърибаи омузгорӣ, маҳорати педагогикашонро аз даст додаанд. Роҳбарияти мактабҳои бонуву фузи шаҳр муаллимони қорталаб аз рӯи ихтисосашон аз санҷиш гузаронида, бо қор таълими менамоянд. Мактабе, ки омузгоронаш пуртаҷрибаву дониши баланд касбӣ доранд, шогирдонаш низ пешқадам мешаванд ва боиси фахру эътибори мактабу устодон мегардад.

Агар ҳама мактабҳо, хусусан таълимгоҳҳои деҳот низ ин аъёнаро идома диҳанд, мувофиқи мақсад аст.

Аз омузгорони ҷавон хоҳиш менамоем, ки касби интиҳобкардашонро дӯст доранд. Сабру қаноатро пешаи худ қунанд. Пайваста омузанд, аз устодон маслиҳат пурсанд. Сирату сурати зебо дошта бошанд, аз ҳар гуна иллатҳои ноҳиаста парҳез намонанд. Д